

Теміржол өткелдерін техникалық пайдалану, қызмет көрсету және жөндеу қағидаларын бекіту туралы

Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрінің 2011 жылғы 25 наурыздағы N 168 Бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2011 жылы 25 сәуірде N 6899 тіркелді.

Ескерту. Тақырыбы жаңа редакцияда – ҚР Көлік министрінің м.а. 05.12.2024 № 397 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

"Темір жол көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 8 желтоқсандағы Заңының 14-бабы 2-тармағының 27) тармақшасына сәйкес **БҰЙЫРАМЫН:**

1. Қоса беріліп отырған Теміржол өткелдерін техникалық пайдалану, қызмет көрсету және жөндеу қағидалары бекітілсін.

Ескерту. 1-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің 10.07.2019 № 495 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

2. Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрлігінің Көлік және қатынас жолдары комитеті (Қилыбай Н.И.) осы бұйрықты Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеу үшін ұсынуды қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау Қазақстан Республикасының Көлік және коммуникация министрлігінің Жауапты хатшысы Ж.М. Қасымбекке жүктелсін.

4. Осы бұйрық оның алғашқы рет ресми жарияланған күнінен бастап он күнтізбелік күн өткеннен кейін күшіне енеді.

Министр
"КЕЛІСІЛДІ"
Қазақстан Республикасының
Ішкі істер министрлігі
С.Н. Баймағанбетов
2011 жылғы 24 наурыз

Ә. Құсайынов

Қазақстан Республикасы Көлік
және коммуникация министрінің
2011 жылғы 25 наурыздағы
№ 168 бұйрығымен бекітілген

Теміржол өткелдерін техникалық пайдалану, қызмет көрсету және жөндеу қағидалары

Ескерту. Қағида жана редакцияда – ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің 10.07.2019 № 495 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

1-тарау. Жалпы ережелер

Осы Теміржол өткелдерін техникалық пайдалану, қызмет көрсету және жөндеу қағидалары (бұдан әрі - Қағидалар) "Теміржол көлігі туралы" 2001 жылғы 8 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Заңының 14-бабы 2-тармағының 27) тармақшасына сәйкес әзірленді және теміржол өткелдеріне техникалық пайдалану, қызмет көрсету және жөндеу тәртібін айқындайды.

Осы Қағидалардың қолданысы теміржол өткелеріне қызмет көрсетумен байланысты теміржол өткелері бар адамдарға таралады.

2. Осы Қағидаларда мынадай терминдер мен қысқартулар қолданылады:

1) автоматты бағдаршамдық сигнализация шлагбаумдары - автоматты шлагбаумдардың жабық (көлденең) жағдайға ауыстыру поезд жақындау учаскесіне кіргеннен, дыбыстық және бағдаршам сигнализациясы қосылғаннан кейін есептік уақыт арқылы автоматты түрде жүзеге асырылатын жүйе. Шлагбаумдардың білеулер поездың өткелді босатқаннан кейін де автоматты түрде ашық (тік) жағдайға ауыстырылады.

Автоматты шлагбаумдары бар автоматты бағдаршам сигнализациясымен жабдықталған өткелдерге кезекші қызметкерлер қызмет көрсетеді;

2) автоматты өткел бағдаршам сигнализациясы - өткелік сигнал беру жүйесі, бұл кезде теміржол өткелі арқылы көлік құралдарының өтуі поездың көлік құралдарынан өткелді алдын ала босатуды қамтамасыз ететін қашықтыққа жақындаған кезде автоматты түрде қосылатын және поезд жүріп өткеннен кейін автоматты түрде ажыратылатын екі қызыл кезекпен жыпылықтайтын сигналдары (оттары) бар арнайы өтпелік бағдаршамдармен реттеледі.

Автоматты өткелі бағдаршам сигнализациясының жүйесі ақ-ай жыпылықтайтын сигналмен (отпен) толықтырылуы мүмкін. Өткел бағдаршамдарының қызыл жыпылықтайтын сигналдары (оттары) акустикалық сигналдармен толықтырылуы тиіс.

Кезекші қызметкер бар өткелерде автоматты өткелі бағдаршам сигнализациясы автоматты немесе жартылай автоматты шлагбаумдармен бірге қолданылуы тиіс;

3) автомобиль жолы - автомобильдердің және басқа да көлік құралдарының белгіленген жылдамдықпен, жүктемелермен, габаритпен үздіксіз, қауіпсіз жүрісін қамтамасыз ететін, автомобильдер жүрісіне арналған инженерлік құрылыстар кешені, сондай-ақ осы кешенді орналастыру үшін берілген жер учаскелері (көлік жерлері) және олардың үстіндегі белгіленген габарит шегіндегі әуе кеңістігі;

4) ауыр салмақты көлік құралы - толық массасы немесе жүктеменің оның осі бойынша бөлінуі осы жол санаты мен ондағы құрылыстар үшін рұқсат етілген шекті жүктеме мөлшерінен асатын, жүгі бар немесе жүксіз көлік құралы;

5) бағдаршам сигнализациясы - бөегіш бағдаршамдар ретінде қолданылатын өту сигнализациясы мен маневрлік бағдаршамдар арасындағы тәуелділік құрылғысы. Қалыпты (есептік ұзындығын) жақындау учаскелерін жабдықтау мүмкін болмаған кезде қалаларда кірме жолдарда ғана қолданылуы мүмкін;

6) басты жолдар - аралықтардың жолдары, сондай-ақ іргелес аралықтар жолдарының тікелей жалғасы болып табылатын және әдетте, бағыттамалы бұрмаларда ауытқуы жоқ станциялар жолдары;

7) бөегіш сигнализация - өткел алдында орнатылған және өткел бойынша кезекші басқаратын бөегіш (поездар мен маневрлік құрамдар үшін) бағдаршамдар. Бөегіш бағдаршамдары ретінде қажетті тәуелділікпен жабдықталған станциялық бағдаршамдарды пайдалануға жол беріледі;

8) бөлу жолағы - қозғалыстың бағытын немес құрамы бойынша көліктер ағымдарын бөлетін автомобиль жолдың конструкциялық элементі;

9) жақындау учаскесі - өткелдің алдында орналасқан, ұзындығы поездардың қозғалыс жылдамдығына және өткелдің жүру бөлігінің ұзындығына байланысты айқандалатын электр рельстік тізбектермен жабдықталған темір жол жолы учаскесі, егер өткелдер поездың оған жақындағаны туралы хабарламаны алдын ала беру және өтпелік сигнализацияны және шлагбаумдарды автоматты түрде басқару үшін, олармен табуықталса бөлігінің ұзындығына байланысты анықталады;

10) жартылай автоматты шлагбаумдары бар автоматты бағдаршам сигнализациясы - шлагбаумдардың білеулерін жабық (көлденең) жағдайға ауыстыру поезд жақындау учаскесіне кіргеннен, дыбыстық және бағдаршам сигнализациясы қосылғаннан кейін есептік уақыт арқылы автоматты түрде жүзеге асырылатын жүйе. Шлагбаум білеуілерін ашық (тік) жағдайға ауыстыруды өткел бойынша кезекші арнайы батырмаш басу арқылы жүргізеді;

11) жаяу жүргінші - жолда көлік құралынан тыс жатқан және онда жұмыс жүргізіп адам. Велосипедті, мопедті, мотоцикл, шананы, арбаны, балалар немесе Мүгедектерге аркелген арбасын туратын адамдар жаяу жүргіншілерге теңестіріледі;

12) жол - жайластырылған немесе ыңғайластырылған және көлік құралдарының жүруі үшін пайдаланылатын жердің барлық бөлінген жолағы не жасанды құрылыстың үсті (жол бір немесе бірнеше жүру бөліктерін, сондай-ақ трамвай жолдарын, тротуарларды, жол жиектерін және олар болған кезде бөлу жолақтарын қамтиды);

13) жол дистанциясы - поездардың қауіпсіз және үздіксіз қозғалысын қамтамасыз ету үшін жолды, теміржол өткеледерін, жер төсемдерін, жасанды құрылысжайлар мен

жол шаруашылығы құрылғыларын жұмыс жағдайында ағымдағы күтіп-ұстауды және жөндеуді жүзеге асыратын Ұлттық инфрақұрылым операторы филиалының құрылымдық бөлімшесі;

14) жол-көлік оқиғасы (бұдан әрі - ЖКО) - көлік құралының жолда жүруі процесінде және оның қатысуымен туындаған, адамның денсаулығына зиян келтіруге, өліміне, көлік құралдарының, құрылыстардың, жүктердің бүлінуіне не өзге де материалдық залалға әкеп соққан оқиға;

15) жүргізуші – көлік құралын басқаратын адам, жол бойымен малды, табынды, жүк артылған, жегілген малды немесе мініс малын айдаушы. Білім беру процесі кезінде жүргізуге оқыту шебері жүргізушіге теңестіріледі;

16) қозғалыс жолағы - таңбамен белгіленген немесе белгіленбеген және автомобильдердің бір қатарға қозғалысы үшін жеткілікті ені бар жүру бөлігінің бойлық белдеулерінің кез келгені;

17) өздігінен жүретін машина - қозғалтқышпен жабдықталған, еңбек және өзге де қызметке байланысты қандай да бір операцияларды орындауға арналған машина;

18) өткел бойынша кезекші (қызметкер) - тиісті куәлігі, нысанды киімі бар, жолдарда қозғалысты басқару жөніндегі өкімдік әрекеттерді орындауға уәкілетті теміржол өткеліндегі кезекші қызметкер;

19) өткел сигнализация - теміржол өткелдерінде қолданылатын сигнал берудің әртүрлі жүйелерінің жалпы атауы: электр шлагбаумдары бар хабарлаушы, автоматты бағдаршам, автоматты немесе жартылай автоматты шлагбаумдары бар автоматты бағдаршамдар. Бағдаршам (көлік құралдарының жүргізушілері үшін) және дыбыстық (жаяу жүргіншілер үшін) сигнализациясынан, электрлік рельс тізбектерінің аппаратурасынан немесе сигнал беруді басқару аппаратурасынан, ал кезекшілері өткелдерде, бұдан басқа шлагбаумдарды басқару аппаратурасы мен құрылғысынан тұрады;

20) өткел шекарасы - жақын жердегі рельстен 10 метрдегі (бұдан әрі - м.) арақашықтықта жорамалданған сызықпен шектелген жол учаскесі;

21) өткелдің жүру бөлігі - өту шекараларында рельссіз көлік құралдарының қозғалысына арналған жол элементі;

22) өткелерді қоршау құрылғысы (бұдан әрі - ҰҚБ) - теміржол өткелерінде қоршау элементінің (қақпақтар) топсаларында орнатылған көтеру жолымен жүріс бөлігін автоматты түрде қоршауға арналған құрылғылар жиынтығы;

23) поезддық сигналдар - поездар, локомотивтер және басқа да жылжымалы бірліктер үшін белгілі бір бұйрықты беру үшін қолданылатын сигналдар;

24) сигнал беру және байланыс дистанциясы - теміржол автоматикасы мен телемеханика құралдарын техникалық жарамды күйде ұстауды, олардың қалыпты

жұмысының бұзылуының алдын алуды және жоюды, поездар қозғалысының қауіпсіздігін қамтамасыз етуді жүзеге асыратын Ұлттық инфрақұрылым операторы филиалының құрылымдық бөлімшесі;

25) станция бойынша кезекші - поездарды қабылдауды, жөнелтуді және өткізуді, сондай-ақ станциялық жолдар бойынша жылжымалы құрамның басқа да қозғалыстарын жеке өзі басқаратын станция басшысының ауысым көмекшісі;

26) теміржол өткелі (бұдан әрі - өткел) - теміржол көлігіндегі жылжымалы құрамын және көлік құралдарын өткізу жағдайы қауіпсіздігін қамтамасыз ететін, құрылғылармен жабдықталған, автомобиль жолдарының теміржол жолдарымен бір деңгейде қиылысуы;

27) технологиялық өту жолы - кәсіпорындар (қоймалар, депо, элеваторлар) аумағының шекарасындағы теміржолдардың осы кәсіпорын жұмысының технологиялық процесін қамтамасыз етуге арналған жолдармен қиылысуы технологиялық өткелдерге жатады және теміржол өткелері ретінде есепке алынбайды. Поездар мен олардағы көлік құралдары қозғалысының қауіпсіздігін кәсіпорын әкімшілігі қамтамасыз етеді;

28) хабарлаушы сигнализация - өткел сигнал беру жүйесі, бұл кезде өткел бойынша кезекші оптикалық және акустикалық сигналдармен поездың өткелге жақындағаны туралы хабардар етеді, ал өткелді қоршауың техникалық құралдарын қосуды және сөндіруді станция бойынша кезекші жүзеге асырады.

Хабарлаушы сигнализация:

электр рельстік тізбектерден (жақындау учаскелерінен), өткелге хабарлама беру құрылғысынан (станция бойынша кезекшінің басқару пультіндегі батырмалар), өткелде акустикалық сигналдарды басқару қалқанынан тұрады;

шлагбаумдармен (механикаландырылған, электрлік, жартылай автоматты) толықтырылады);

29) шлагбаум - бөгегіш білеу мен жетектен тұратын, өткел арқылы автомобиль жолының жүру бөлігін жабуға және көлік құралдарының (жол жүрісіне қатысушылардың) қозғалысын тоқтатуға арналған құрылғы. Өткел бағдаршам сигнализациясымен жабдықталған кезінде шлагбаум көлік құралдарының рұқсат етілмеген өтуінен (жол жүрісіне қатысушылардың өтуінен) өткелді қоршайтын қайталаушы құрылғы болып табылады.

Шлагбаумды іске қосу тәсілдеріне байланысты мынадай түрлерге бөлінеді:

автоматты - шлагбаумдардың бөгегіне білеулерден жабық (көлденең) жағдайға ауыстыру поезд жақындау учаскесіне кіргеннен және өкел бағдаршамдарының қызыл сигналдарын (оттарын) қосқаннан кейін есептік уақыт арқылы автоматты түрде жүзеге асырылады. Өткел поездан босатылғаннан кейін мұндай шлагбаумдардың бөгенін білеулері автоматты түрде ашық (тік) жағдайға ауыстырылады. Бұл ретте өткел бағдаршамдарының қызыл сигналдары (оттары) сөндіріледі;

жартылай автоматты - шлагбаумдардың бөгегіш брустарын жабық (көлденең) жағдайға ауыстыру поезд жақындау учаскесіне кірген кезде немесе поезға сигналын ашқан және маршрутты тұйықтаған кезде немесе станция бойынша кезекшінің арнайы батырмағы басуы арқылы автоматты түрде жүзеге асырылады. Шлагбаумдардың бөгегіш білеулерін ашу (оларды тік жағдайға ауыстыру) поездың өткелден өткенінен кейін өтпе бойынша кезекшінің арнайы батырманы басуы арқылы жүргізіледі;

электр (электр шлагбаумдар) - шлагбаумдардың бөгегіш білеулері жабық (көлденең) жағдайға ауыстыруды арнайы батырманы басу арқылы хабарлаушы сигналды алғаннан кейін өткел бойынша кезекші жүзеге асырады. Шлагбаумдардың бөгегіш білеулерін ашуды (оларды тік жағдайға ауыстыруды) өткел бойынша кезекшісі поездың өткелден өткенінен кейін батырманы бастапқы қалыпқа қайтаруы арқылы жүргізеді;

механикаландырылған - механикалық жетегі бар, оның көмегімен өткел бойынша кезекші бөгегіне білеулерді ашық (тік) немесе жабық (көлденең) жағдайға қолмен ауыстырады;

көлденең-бұрылыс (қосалқы) - бөгегіне білеулер ашық жағдайда автомобиль жолының жүру бөлігіне параллель орналасады. Көлік құралдарының жүрісін тоқтату үшін өткел бойынша кезекші (немесе кезекшінің міндетін атқарушы басқа қызметкер) автомобиль жолының жүру бөлігін бөгегіні білеулерін, оларды қолмен ауыстыра отырып, жабады;

30) ірі габариты көлік құралы - нормативтік құқықтық актілерде белгіленген габариттік мөлшерден асатын жүгі бар немесе жүгі жоқ көлік құралы;

31) электрмен жабдықтау дистанциясы - барлық теміржол, сондай-ақ электр энергиясының жақын маңдағы бөгде тұтынушыларын өз желілері мен қосалқы станциялары арқылы электрмен жабдықтауды жүзеге асыратын Ұлттық инфрақұрылым операторы филиалының құрылымдық бөлімшесі.

Ескерту. 2-тармаққа өзгеріс енгізілді - ҚР Көлік министрінің м.а. 05.12.2024 № 397 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

3. Теміржолдар автомобиль жолдарымен және трамвай жолдарымен қиылысқан кезде теміржол көлігі көліктің басқа түрлерінің алдында қозғалыста басымдыққа ие болады.

4. Алып тасталды - ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 05.04.2023 № 216 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

5. Жыл сайын Ұлттық инфрақұрылым операторы жергілікті басқару органдары, автомобиль жолдарын басқару органдары және автомобиль жолдарын күтіп ұстайтын ұйымдар, жолаушылар және басқа да автокөлік ұйымдары, сондай-ақ әкімшілік полициясы өкілдерінің қатысуымен өткелдерге комиссиялық тексеру жүргізеді.

6. Өткелерді пайдалану жарамдылығы Ұлттық инфрақұрылым операторы жыл сайын өткізетін өткелдер мен оларға кіреберістердің жағдайы бақылау тексерулерімен расталады.

7. Осы ұйымның жұмысын қамтамасыз етуге арналған ұйымдар аумағының шекарасында темір жолдарды және олардың автомобиль жолдарымен қиылысуын пайдалану технологиялық өткелдерге жатады және өткелдер ретінде есепке алынбайды.

8. Технологиялық өткелдер кезінде жылжымалы құрам мен көлік құралдары қозғалысының қауіпсіздігін осы технологиялық өтпелерді пайдаланатын кәсіпорын және/немесе ұйым қамтамасыз етеді.

Ескерту. 8-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 16.05.2023 № 362 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

9. Орналасқан жері бойынша өткелдер мыналарға бөлінеді:

1) жалпыға ортақ пайдаланылатын өткелдер - темір жолдардың жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарымен қиылыстарында;

2) жалпыға ортақ кірмейтін пайдаланылатын өткелдер - жекелеген кәсіпорындар мен ұйымдардың автомобиль жолдарымен теміржолдардың қиылыстарында (олардың меншік нысанына қарамастан).

10. Өткел сигнализация құрылғыларымен жабдықтау бойынша өткелер:

1) реттелетін өтпелер - көлік құралдарының жүргізушілерін поездың өткеліне жақындағаны туралы хабардар ететін немесе кезекші қызметкерлер (бұдан әрі – кезекші) қызмет көрсететін өтпелер;

2) реттелмейтін өтпелер - өтпелік сигнал беру құрылғыларымен жабдықталмаған өтпелер болып бөлінеді.

2-тарау. Теміржол өткелдерін техникалық пайдалану тәртібі

11. Өткелдерді пайдалану осы Қағидаларға 1-қосымшаға сәйкес темір жол және автомобиль көлігі қозғалысының қарқындылығына қарай айқындалатын олардың санаттары бойынша жүзеге асырылады.

12. Өткелерді өткел сигнализация құрылғыларымен жабдықтауды сигнал беру және байланыс дистанциясының қызметкерлері жүзеге асырады.

13. Кезекші қызметкер реттелетін өткелдерді пайдалану мен қызмет көрсетуді тек мынадай:

сағатына 140 шақырымнан астам жылдамдықпен поездар қозғалысы бар учаскелерде орналасқан;

трамвай немесе троллейбус қозғалысы жүзеге асырылатын автомобиль жолдарымен басты жолдардың қиылысында орналасқан;

автомобиль жолындағы көлік құралдары қозғалысының қарқындылығына қарамастан, сағатына 140 шақырымнан астам жылдамдықпен поездар қозғалысы бар магистральдық жолдар учаскелерінде орналасқан I санатты;

ақ-ай жыпылықтайтын сигналы (отпен) бар және станция бойынша кезекшіде (поезд диспетчерінде) өтпелік сигнализация құрылғыларының ақаулығын автоматты түрде бақыланатын автоматты бағдаршам сигнализациясымен жабдықталмаған тәулігіне 16 поездан астам қарқынды қозғалыстағы учаскелерде орналасқан II санатты өткелдер ғана белгілейді.

Жоғарыда көрсетілген өткелдерді жақындап келе жатқан поездың машинисіне теміржол өткелінде кедергілердің бар екендігі туралы автоматты түрде хабарлайтын қауіпсіздік жүйесімен, сондай-ақ поездың жақындап келе жатқандығы туралы автокөлік жүргізушісін ескертетін бағдаршамдармен жабдықтау шартымен кезекші қызметкерсіз пайдалануға жол беріледі. Бұл қауіпсіздік жүйесі өткелдегі жағдайды мониторингтеуді және тіркеуді қамтамасыз етеді.

Кезекші қызметкер реттелмейтін өткелдерді пайдалану мен қызмет көрсетуді тек өткелдерде ғана белгілейді:

автомобиль жолы үш және одан да көп басты теміржолдардың қиылысында;
егер II санаттағы көшудің көріну жағдайы қанағаттанғысыз болса;

қозғалыс қарқындылығы тәулігіне 16 поездан асатын учаскелерде-көріну жағдайларына қарамастан;

егер III санаттағы өткелдің көріну жағдайы қанағаттанғысыз болса және қозғалыс қарқындылығы тәулігіне 16 поездан атып учаскеде, ал қозғалыс қарқындылығы тәулігіне 200 поездан атып учаскелерде көріну жағдайларына қарамастан орналасқан кезде өткелдерде ғана белгілейді;

Өткел бойынша кезекшісі жоқ келдерде өтпелерде жақын рельстен 50 метрден аспайтын қашықтықтағы көлік құралдарының жүргізушілеріне осы Қағидаларға 2-қосымшаға сәйкес өтпеге жақындап келе жатқан поездың көрінуін қамтамасыз ету нормаларына сәйкес жақындап келе жатқан поездың кез келген жағынан көріну қамтамасыз етіледі.

Ескерту. 13-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 05.04.2023 № 216 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

14. Мысаларды ортақ пайдаланудағы өткелдерді ашуға жол берілмейді:

I, II және III санатты;

поездар қозғалысының жылдамдығы сағатына 120 шақырымнан асатын учаскелерде;

Осы Қағидалардың үш және одан асатын негізгі Теміржолдарды кесіп өткен кезде, 2-қосымшада көрсетілген көріну жағдайлары қамтамасыз етілмеген ойықтардағы және

басқа да орындарда жолдарды кесіп өткен кезде, сондай-ақ кезекші қызметкердің өткелдерге қызмет көрсетуі талап етілетін жағдайларда IV санатты.

Осы тармақтың бірінші бөлігінде аталғандардан басқа, IV санаттағы өткелдерді ашуға ішкі істер органдарының, автомобиль жолын басқару органдарының және автомобиль жолын қамтитын ұйымның келісімі бойынша Ұлттық инфрақұрылым операторы қызметкерлерінің рұқсатымен (егер өзге шешім табу мүмкіндігі болмаса) жол беріледі.

15. Өткел бойынша кезекшісі бар өткелдер шлагбаумдармен жабдықталады, ал оларда кезекшілік тәулік бойы белгіленеді. Тәулік бойы кезекшілік автоматты, жартылай автоматты шлагбаумдармен және электр шлагбаумдармен жабдықталған өткелдерде жүзеге асырылады. Тәулік бойы емес жұмыс жалпы пайдаланылмайтын поездарда, сондай-ақ жергілікті маңызы бар өткелдерде белілену мүмкін. Өткелдердің жұмысында үзіліс болған кезде автоматты (жартылай автоматты, электрлік) шлагбаумдарды өткел бойынша кезекші көлденең жағдайға орнатады, ал автомобиль жолының жүру бөлігін толығымен жабатын қосалқы шлагбаумдар бөгейтін жағдайда орнатылады және құлыппен жабылады.

Аз пайдаланылатын кірме темір жол мен станциялық жолдарда орналасқан және көлденең бұрылатын шлагбауммен жабдықталған өткелдер құрастырушы немесе локомотив бригадасы басқаратын бағдаршам сигналымен жабдықталады. Өткелдер сигнализациямен жабдықталғанға дейін көлденең-бұрылыс шлагбаумдары сақталады және мұндай өткелдерге кезекші қызметкерлер қызмет көрсетпейді.

16. Поездар мен көлік құралдары қозғалысының қарқындылығын, өткелдердің жұмыс жағдайларын тексеруді және олардың санаттарын қайта қарауды Ұлттық инфрақұрылым операторының қызметкері нақты қажеттілік бойынша, бірақ жылына кемінде 1 рет жүргізеді. Өткелде санаттарын белгілеу үшін поездар қозғалысының қарқындылығы поездар қозғалысының кестесінен алынады, ал көлік құралдары қозғалысының қарқындылығы - автомобиль жолдарын ұстауды жүзеге асыратын Жол шаруашылығы ұйымдарының деректері бойынша немесе ұлттық инфрақұрылым операторы қызметкерлерінің хронометраждық бақылаулары бойынша алынады. Бұл ретте кезекші қызметкердің қызмет көрсетуін болдырмау немесе қалпына келтіру (қайта тағайындау) көзделетін өткелдердің тізбесі жасалады.

17. Өткелдерді пайдалануды қысқа мерзімді тоқтату кезінде оларды жабу мерзіміне автоматты құрылғылар ажыратылады, ал қосалқы шлагбаумдардың білеулері көлік құралдарының қозғалысы үшін жабық күйде орнатылады және құлыпқа жабылады.

18. Қолданыстағы өткелдерді жабуды, жабық өткелдерді көшіруді, қалпына келтіруді жергілікті атқарушы органдармен және әкімшілік полициясының аумақтық бөлімшелерімен келісім бойынша Ұлттық инфрақұрылым операторының қызметкері жүзеге асырады.

19. Өткелдердің барлық жайластырылуы осы Қағидалардың, Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 544 бұйрығымен (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 11897 болып тіркелген) бекітілген Темір жол көлігін техникалық пайдалану қағидаларының, Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2023 жылғы 30 маусымдағы № 534 бұйрығымен (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 33003 болып тіркелген) бекітілген Қазақстан Республикасының жол жүрісі қағидаларының (бұдан әрі – ЖЖҚ) талаптарына сәйкес келеді.

Ескерту. 19-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Көлік министрінің м.а. 05.12.2024 № 397 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

20. Теміржол өткелдерін техникалық жарақтандыру күтіп ұстау және жөндеу жөніндегі қажетті жұмыстардың орындалуын қамтамасыз етеді, ал оның жанында салынған қолданыстағы құрылыстар мен құрылғылар поездар мен автокөлік қозғалысының берілген мөлшерінің санатына сәйкес өтуін қамтамасыз етеді.

21. Жол қозғалысы қауіпсіздігін қамтамасыз ету шарттары бойынша жол берілетін өткелдердің пайдалану жай-күйіне қойылатын талаптар "Жол қозғалысын ұйымдастырудың техникалық құралдары. Қолдану қағидасы" ҚР СТ 1412-2017 Қазақстан Республикасының Ұлттық стандартына, ал жаңадан салынып жатқан және қайта жаңартылып жатқан жалпы пайдаланымдағы автомобиль жолдарын және өндірістік кәсіпорындарға кірме жолдарды жобалау кезінде - ҚР ҚН талаптарына 3.03-01-2013 сәйкес келеді.

22. Өткелдер теміржолдар мен автомобиль жолдарының тікелей учаскелерінде, ойықтар мен көрінудің қанағаттанарлық жағдайлары қамтамасыз етілмейтін жерлерден тыс орналасады.

23. Теміржолдың автомобиль жолдарымен қиылысуы тікелей бұрышпен жүзеге асырылады. Бұл шартты орындау мүмкін болмаған жағдайда қиылысатын жолдар арасындағы өткір бұрыш кемінде 60° құрайды.

Автомобиль жолының өткелге жақындауы кемінде 100 м. ұзақтықта басқа автомобиль жолымен қиылыспайды және басқа жолға жанаспайды.

24. Өткелдерде шеткі рельстен кемінде 10 м. ұзақтықта автомобиль жолының бойлық профилінде көлденең алаңы немесе үлкен радиустың тік қисығы немесе егер темір жолдың автомобиль жолының қиылысуы жолдың қисық учаскесінде болса, бір рельстен басқасынан асып кететін еңіс болады.

Көлбеу алаңның алдында кемінде 20 м. қашықтықтағы автомобиль жолының өткелге жақындауының бойлық еңісі 50 % - дан аспайды. Автомобиль жолын реконструкциялау немесе жаңа автомобиль жолын салу кезінде автомобиль жолының өткелге жақындауы шеткі рельстен кемінде 2 м. қашықтықты құрайды, бұл ретте автомобиль жолының бойлық бейіндегі көлденең алаңы болады.

Автомобиль жолының өткелге жақындауы кемінде 50 м.-ден аралық бойы 30%-дан бойлық аспайтын еңіспен жобалануы тиіс. Күрделі жағдайларда (тау аудандары, қала көшелері және т.б.) өткелге жеке жақындаған жағдайда автомобиль жолының бейіні ішкі істер органдарымен және теміржол көлігі саласындағы уәкілетті органмен келісіледі. Автомобиль топырақ жолдарының өткеліне жақындағанда (қатты жабынсыз) шеткі рельстің басынан кемінде 10 м. ұзақтықта темір жол төсемінің екі жағына қатты жабын төселеді.

25. Құрылатын қорғаныштық орман екпелері көлік құралдарының жүргізушілеріне өтпеден 50 м. және одан кем қашықтықта жақындап келе жатқан поездың кемінде 1000 м. қашықтықта көрінуін қамтамасыз етеді.

26. Өткелге кіреберістегі және оның шекараларындағы жолдың жүру бөлігі, сондай-ақ төсемдер, сигнал бағаналары, тосқауыл немесе парапеттік түрдегі таяныштар мен қоршаулар өткелдің үлгілік жобасына сәйкес келеді. Өткелдің жүру бөлігінің ені автомобиль жолының жүру бөлігінің ені бойынша, бірақ кемінде 6 м., ал мал айдайтын жерлердегі төсеніштің ені кемінде 4 м. болып белгіленеді.

27. Жолтабанның сыртқы жағынан өту төсемі рельс бастарының үстіңгі жағынан бір деңгейде орнатылады. Өткелдің жүру бөлігінің шегінде орналасқан рельстер бастарының үстіңгі бөлігінің автомобиль жолының жабылуына қатысты 2 сантиметрден (бұдан әрі – см.) артық ауытқуына жол берілмейді.

28. Өту төсемінің жолтабанының ішінде рельс бастарынан жоғары (3 см-ден артық емес) орнатылады. Төсемнің резеңке-кордтық немесе полимерлік материалдары кезінде рельс аралық төсемнің рельс бастарының деңгейінен төмен төмендеуіне жол берілмейді. Пайдаланылатын өткелдерді жоспарлы түрде қайта орнатқанға дейін жолтабанның ішіндегі төсемнің биіктігі 3 см-ден аспайтын шекте рұқсат етіледі.

29. Үлгі жобаға сәйкес төсем конструкциясына байланысты жылжымалы құрамның доңғалақ жұптарының кедергісіз өтуін қамтамасыз ету үшін төсем шегінде контррельстер төселді. Ұзындығы 50 см. контррельстің ұштары жолтабанның ішіне 25 см-ге бүгіледі. Жол рельсі мен контррельстің жұмыс қырлары арасындағы науаның ені 75-110 миллиметр (бұдан әрі – мм.), ал тереңдігі 45 мм-ден кем емес.

30. Әрбір теміржол жолтабанының ішіндегі өткел бойынша кезекшілермен (бір жолды учаскелерде-теміржол жолының екі жағынан) төсемнен 0,75-1,0 метр қашықтықта поезды тоқтатудың жылжымалы сигналдарын (қызыл қалқан, фонарь) орнатуға арналған металл түтікшелер түріндегі құрылғыларды, сондай-ақ жылжымалы құрамның төменгі габаритсіздігін анықтауға арналған құрылғыларды бекітеді.

Шлагбаумдардың тіректері, өту сигнализациясы бағдаршамдарының дінгектері, қоршаулар, сүйеніштер мен бағыттаушы бағаналар автомобиль жолының жүру бөлігінің жиегінен кемінде 0,75 метр қашықтықта орналастырылады. Өткелдерде

малды айдап өту үшін биіктігі 1,2 метр темір бетоннан, ағаштан немесе металдан жасалған тосқауыл түріндегі сүйеніштер немесе қоршаулар орнатылады, ал механикаландырылған шлагбаумдарға қоршау торлары ілінеді.

Өткелдер тротуарлары бар елді мекендерде орналасқан кезде және оларға автомобиль жолдары жақындаған кезде жергілікті атқарушы органдардың және жол дистанциясы басшылығының шешімі бойынша өткелдер жаяу жүргіншілер жолдарымен жабдықталады. Мұндай өткелдерде өтпелік сигнал беру болған кезде жаяу жүргіншілер жолдары жол жүрісіне қатысушыларды өткел арқылы жүруге тыйым салу туралы қосымша хабардар ететін дыбыстық сигнализациямен жабдықталады. Бұл өткелдер бейнебақылау жүйелерімен қосымша жабдықталады.

Ескерту. 30-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 05.04.2023 № 216 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

31. Көлік құралының рұқсатсыз кіруін болдырмау үшін ҰҚБ жабдықталған өткелдерде жаяу жүргіншілер жолдары мен дыбыстық сигнализациялар болады.

32. Шлагбаумдары бар өткелдердің орналасу схемасына сәйкес өткелдерге жақындағанда. Теміржол жағынан шлагбаумсыз өткелдерді орналастыру схемасы бойынша поездар машинистерінің ысқыларып сигнал беруі туралы - "С" тұрақты сигналдық ескерту белгілері, ал автомобиль жолы жағынан барлық өткелдердің алдында кезекшісіз - 1.3.1 " Бір жолды темір жол", 1.3.2 "Көп жолды теміржол" ескерту жол белгілері және басқа да белгілер мен тақтайшалар орнатылады.

Өткелде бағдаршам сигнализациясы болған кезде 1.3.1 "Бір жолды темір жол" және 1.3.2 "Көп жолды теміржол" жол белгілері бағдаршамы бар бір тіректе, ал ол болмаған кезде - жақын рельстен кемінде 20 м. қашықтықта орнатылады.

33. Кезекші қызметкердің өтуінен басқа барлық өткелдердің алдында, 2.5 " Тоқтаусыз жүруге тыйым салынады" деген жол белгісі орнатылады. Орнату орны "Жол қозғалысын реттеудің техникалық құралдары. Қолдану ережесі" ҚР СТ 1412-2017 Қазақстан Республикасының Ұлттық стандартына сәйкес айқындалады.

34. "С" сигналдық белгілері поездардың қозғалыс барысы бойынша оң жағынан өткелдерден 500 - 1500 м. қашықтықта, ал поездар сағатына 120 шақырымнан астам жылдамдықпен айналатын аралықтарда - 800 - 1500 м. қашықтықта орнатылады.

Көріну жағдайлары қанағаттанарлық, кезекші қызметкерлер жоқ өту алдында өткелден 250 м. қашықтықта (поездар қозғалысы асылдамдығы сағатына 120 шақырымнан астам аралықтарда - 400 м. қашықтықта) "С" қосымша сигналдық белгілері орнатылады.

35. Егер жақын рельстен 50 м-ден аспайтын қашықтықтағы көлік құралдарының жүргізушілеріне кезекші қызметкерлері жоқ өткелдер және өткелдер сигнализациямен жабдықталмаған өткелдер алдында поезддың жолдың көрінуінің есептік қашықтығына тең қашықтықта көрінуі қамтамасыз етілмесе, сондай-ақ осы Қағидаларға сәйкес

өткелде жұмыс жүргізу кезінде "Тоқтаусыз жүруге ТЫЙЫМ САЛЫНАДЫ" басымдығының жол белгісі орнатылады.

36. Мал айдайтын жерге жақын жерде шеткі рельстерден 20 м. қашықтықта мемлекеттік және орыс тілдерінде: "Абай болыңыз поездан! Мал айдайтын орын", ал шеткі рельстен 3-4 м. қашықтықта, мал айдауға арналған жолдарға көлденең - көлік құралдарының жолға шығуын болдырмауға бағаналар.

37. "Жол белгілері. Жалпы техникалық шарттар" ҚР СТ 1125-2002 Қазақстан Республикасының Ұлттық стандартына сәйкес электрлендірілген желілерде өткелдің екі жағынан шлагбаумнан кемінде 5 м., ал шлагбаум болмаған кезде шеткі рельстен кемінде 14 м. қашықтықта 3.13 "Биіктікті шектеу" деген жол тыйым салатын белгілері "3,5 м" санымен орнатылады.

"Жол қозғалысын реттеудің техникалық құралдары. Қолдану ережесі" ҚР СТ 1412-2017 Қазақстан Республикасының Ұлттық стандартына сәйкес белгісі "биіктікті Шектеу" үшін қолданылады, тыйым салу, көлік құралдарының қозғалыс габариттік биіктігі (жүкпен немесе жүксіз) белгіде көрсетілгеннен артық болса, қашықтық бетінен жол жабынының түбіне дейін аралық құрылыстың жасанды құрылыстары, электр беру желілері, кем дегенде 5 м.

3.13 "Биіктікті шектеу" белгісінде көрсетілген биіктік инженерлік коммуникациялар үшін нақты 0,2-0,4 м-ге, тиісінше автомобиль және теміржолдар өтетін жол өтпелері үшін - 0,3 және 0,4 м-ге кем қолданылады. Нақты және көрсетілген биіктіктің арасындағы айырмашылықты жол жабынының тегістігіне байланысты арттыруға жол беріледі.

3.13 "Биіктікті шектеу" деген қайталама белгіні жасанды құрылыстың аралығында, ал оның алдында габариттік қақпалар болған кезде - қақпаларда орнатуға рұқсат етіледі

38. Шлагбаумдар алдында, ал олар жоқ жерлерде – 1.3.1 "Бір жолды темір жол" немесе 1.3.2 "Көп жолды теміржол" жол ескерту белгісінің алдында, 150 - 300 м. қашықтықта, ал елді мекендерде - шеткі рельстен 50 - 100 м. қашықтықта. ЖЖҚ сәйкес 1.1 "Шлагбаумы бар теміржол өткелі" немесе 1.2 "Шлагбаумсыз теміржол өткелі" жол ескерту белгілері және басқа жол белгілері орнатылады.

"Шлагбаумы бар теміржол өтпесі" және "шлагбаумсыз темір жол өтпесі" белгілері екі бағытта жүруге арналған үш және одан да көп жолағы бар жолдарда, сондай - ақ егер өткел көрінетін қашықтық елді мекендерден тыс 300 м-ден кем, ал елді мекендерде-100 м-ден кем болса, екі бағытта жүруге арналған бір немесе екі жолағы бар жолдарда қайталады.

39. Жолтабанның ішінде, сондай-ақ шеткі рельстердің сыртқы жағынан орналасу орнына қарамастан, дара жолды және көп жолды темір жол өтпелері төсеніштерінің барлық элементтері, сонымен бірге жақын орналасқан көп жолды (асфальт және резеңке төсемдер, орнатылған контррельстер) пайдалану кезінде осы учаскеде

орнатылған жылдамдықтармен автомашиналардың қауіпсіз және тегіс қозғалысын қамтамасыз етеді. Ақаулы төсем үшін осы өткелдің меншік иесі толық жауапты болады және өткелді пайдалану жөніндегі жергілікті нұсқаулықта жазылады.

40. Кезекші қызметкерлер бар өткелдер шлагбаумдармен жабдықталады. Автоматты және жартылай автоматты шлагбаумдардың, сондай - ақ электр шлагбаумдардың білеулерінде қызыл түсті және стандартты ұзындығы - 4, 6 және 8 м. жарық шағылыстырғыш құрылғылар болады.

41. Автоматты, жартылай автоматты шлагбаумдар мен электр шлагбаумдар автомобиль жолының жүру бөлігінің кемінде жартысын көлік құралдары қозғалысы бойынша оң жағынан жабады. Ені кемінде 3 м. жолдың сол жағы жабылмайды. Қажет болған жағдайда стандартты емес ұзындықтағы шлагбаумдарды орнатуға жол беріледі.

42. Көлік құралдары қозғалысының қарқындылығы тәулігіне 7000 автомобильден асатын өткелдер, сондай-ақ жолаушылар поездарының жылдам қозғалысы бар өткелерде автомобиль жолының жүру бөлігін толығымен жабатын көлік құралдарының рұқсатсыз кіруін болдырмау үшін арнайы ЖҚБ жабдықталады.

Ескерту. 42-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 05.04.2023 № 216 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

43. Механикаландырылған шлагбаумдар жолдың барлық жүру бөлігін жабады және тәуліктің қараңғы уақытында, сондай-ақ күндіз нашар көрінген кезіде (тұман, боран және басқа да қолайсыз жағдайларда) қолданылатын сигналдық шамдары болады.

Механикаландырылған шлагбаумдардың қоршау білеулерінде орнатылған сигналдық шамдарды автомобиль жолына қарай береді:

шлагбаумдардың жабық жағдайы кезінде-қызыл сигналдар (оттар);

шлагбаумдардың ашық жағдайында-мөлдір-ақ сигналдар (оттар).

44. Теміржол жағына қарай шлагбаумдар ашық кезде де, жабық жағдайда да бақылау мөлдір-ақ сигналдары (оттар) қосылады.

45. Шлагбаумдар өткелдің екі жағынан, автокөлік қозғалысы барысында оң жағынан автомобиль жолының жиегінде, олардың білеулері жабық жағдайда жолдың жүру бөлігінің бетінен 1 - 1,25 м. биіктікте орналасатындай етіп орнатылады. Бұл ретте механикаландырылған шлагбаумдар шеткі рельстен 8,5 м-ден кем емес және 14 м-ден артық емес қашықтықта, автоматты, жартылай автоматты шлагбаумдар мен электр шлагбаумдар бөгейіш білеулердің ұзындығына байланысты (4, 6 немесе 8 м.) шеткі рельстен кемінде 6, 8 немесе 10 м. қашықтықта орналастырылады.

46. Шлагбаумдардың (негізгі және қосалқы) бөгейтін білеулері қызыл және ақ түсті кезектесетін жолақтармен боялады, көлбеу (автомобиль жолы жағынан қарайтын болса) 45-50° бұрышпен көлденеңінен оңға қарай. Жолақтардың ені-500-600 мм. Қоршайтын білеуі соңы ені 250-300 мм. қызыл жолаққа ие. Шлагбаумдардың білеудің қызыл түсті жарық шағылыстырғыш құрылғылармен жабдықталады.

47. Автоматты және жартылай автоматты шлагбаумдардың қалыпты жағдайы - ашық, ал электр шлагбаумдар мен механикаландырылған шлагбаумдардың қалыпты жағдайы - жабық. Жекелеген жағдайларда көлік құралдарының қарқынды қозғалысы бар өткелдерде, сондай-ақ басқа ұйымдардың (өнеркәсіптік кәсіпорындардың, сауда базаларының, қоймалардың) қызметкерлеріне қызмет көрсету үшін берілген өткелдерде электр шлагбаумдар мен механикаландырылған шлагбаумдардың қалыпты ашық жағдайы белгіленген. Шлагбаумдардың қалыпты жабық жағдайы кезінде олар жақындап келе жатқан поезд болмаған жағдайда көлік құралдарын өткізу үшін ғана ашылады.

48. "Жол қозғалысын реттеудің техникалық құралдары. Қолдану ережесі" ҚР СТ 1412-2017 Қазақстан Республикасының Ұлттық стандартына сәйкес жақын рельстен 1.12 (тоқтау сызығы) белгісіне дейін және 1.12 таңбадан 100 м. қашықтықта 1.1 көлденең таңба қойылады.

49. 1.12 таңбасы шлагбаумнан 2.5 "Тоқтаусыз жүруге тыйым салынады" деген таңбаға дейін немесе бағдаршамнан кемінде 5 м. қашықтықта, ал олар болмаған жағдайда - жақын рельстен кемінде 10 м. қашықтықта салынады. Бір бағытта екі және одан да көп қозғалыс жолақтары бар көлік ағындарын бөлу шекараларын белгілеу үшін өткелдер алдында 1.12 немесе 1.13 таңбаларынан кемінде 20 м. (40 м.) бұрын 1.3. таңба қойылады.

50. Кезекші қызметкерлері бар өткелдерде үлгі жобалар бойынша өткел бойынша кезекшілерге арналған үй - жайлар-автомобиль жолына қарай шығатын өткел бекеттерінің ғимараттары салынады. Өткел бекеттерінің ғимараттарындағы теміржолға қарай шығатын жолдар тіреуштермен қоршалады.

51. Электр жарығымен электрмен жабдықтаудың бойлық желілері немесе электрмен жабдықтаудың басқа да тұрақты көздері болған кезде I және II санаттағы, сондай-ақ III және IV санаттағы барлық өткелдер жабдыкталады.

52. 5 люкске дейін бірінші кезекте II санатты, содан кейін III және IV санатты өткелдердің жарықтандырылуы жеткізіледі.

53. Қажет болған жағдайларда өтетін поездарды қарап-тексеру үшін өткелдер прожекторлық қондырғылармен жабдыкталады.

54. Жүрдек автомобиль жолдары мен магистральды көшелерде орналасқан өткелдерде "Автомобиль жолдары" 3.03-01-2013 ҚН сәйкес шырақтар орнатылады болмайды.

55. Тұрақты токтың рельстік шынжырлары бар автоматика құрылғылары электр қоректендіру алдыңғы 36 сағатта ажыратылмаған жағдайда кемінде 8 сағат үздіксіз жұмыс істеу ұзақтығы бар аккумуляторлық резервті көздейді.

56. Өткелдер сигнализациямен жабдықталған өткел алдындағы автомобиль жолында өткелден екі жағынан көлденең орналасқан және кезекпен жыпылықтайтын қызыл сигналдары/оттары бар бағдаршам орнатылады:

қызыл сигнал (от) қосылғанда-көлік құралдарының қозғалысына тыйым салынады;
қызыл сигнал (от) сөндірілді - көлік құралдарының қозғалысына жүргізуші өткелге жақындап келе жатқан поездың жоқтығына көз жеткізгеннен кейін ғана рұқсат етіледі.

57. Өткел бағдаршамдарын көлік құралдары қозғалысының бағыты бойынша оң жағынан орнатады. Жекелеген жағдайларда (көрінудің шектелуі, қозғалыс қарқындылығы) өткел бағдаршамдарын автомобиль жолының қарама-қарсы жағында да орнатады.

58. Өткел бойынша кезекшісі жоқ жекелеген өткелдерде екі кезекпен жыпылықтайтын қызыл сигналдары (оттары) және бір ақ-ай жыпылықтайтын сигналдары (оттары) бар бағдаршамдар қолданылады):

қызыл сигнал (от) қосылғанда, ақ-ай сигналы (от) өшірілген-көлік құралдарының қозғалысына тыйым салынады;

ақ-ай сигналы (от) қосылғанда, қызыл сигнал (от) өшірілген - көлік құралдарының қозғалысына рұқсат етіледі, өткел сигналы жарамды;

қызыл және ақ-ай сигналдары (оттар) сөндірілгенде - өткел сигнализациясы өшіріл немесе ақаулы.

59. Өткел алдында автокөлік құралының жүргізушісі жақындап келе жатқан поездың (локомотивтің, дрезинаның) жоқтығына көз жеткізеді және егер поезд (локомотив, дрезина) өткелге жақындаса, жол береді.

60. Өткелдегі сигнализация өшірілген немесе ол жарамсыз болған жағдайда жақын жердегі станция бойынша кезекшіге немесе диспетчерлік орталықтандыруы бар учаскелердегі поезд диспетчеріне өткелдік сигнализация ажыратылуы немесе ақауы туралы автоматты түрде хабарлама беріледі. Станция бойынша кезекші немесе поезд диспетчері көрсетілген хабарламаны алғаннан кейін жолдарды, бағыттамалы бұрмаларды, сигнал беру, орталықтандыру және бұғаттау, байланыс және Ду-46 нысанындағы байланыс желілерін тексеру журналына өткелдегі автоматиканың ажыратылуы немесе ақауы туралы жазба жасайды, көршілес станциялардың кезекшілері мен сигнал беру және байланыс диспетчеріне, сондай-ақ автокөлікті өткізу бойынша қажетті шараларды қабылдау үшін жол диспетчеріне өткел сигнализациясының ажыратылуы немесе ақауы туралы хабарлайды.

61. Сигнал беру және байланыс дистанциясының қызметкері өткел сигнализация ақауларын жою бойынша шаралар қабылдайды.

62. Станция бойынша кезекші немесе поезд диспетчері радиобайланыс бойынша ақаулы өту бағытында келе жатқан поездар машинистеріне өткелдегі ақаулы автоматика құрылғылары және оны аса қырағылықпен және сағатына 20 шақырымнан аспайтын жылдамдықпен жүріп өту қажеттігі туралы хабарламаны дереу береді.

63. Ақаулы сигнализациясы бар өткелдің алдындағы станцияларда тоқтайтын поездардың машинистеріне Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрінің 2011 жылғы 19 мамырдағы № 291 бұйрығымен бекітілген (Нормативтік

құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 7021 болып тіркелген) Қазақстан Республикасының қозғалысы және темір жол көлігіндегі Поездардың маневрлік жұмыс жөніндегі нұсқаулыққа (бұдан әрі – ПҚН) сәйкес өткел сигнализацияның ақаулары туралы жазбаша ескертулер беріледі.

64. Автоматты бағдаршам сигнализациясы автомобиль жолына қарай тоқтау сигналы көлік құралдарынан өтпені босату үшін алдын ала берілетіндей түрде реттеледі. Бұл ретте поезд жақындау учаскесіне кірген кезде автомобиль жолына қарай бағытталған бағдаршамдарда жаяу жүргіншілерге өткел арқылы қозғалысқа тыйым салынғаны туралы қосымша хабардар ету үшін жыпылықтайтын қызыл сигналдар (оттар) мен акустикалық сигналдар (қоңыраулар немесе ревундар) бір мезгілде қосылады.

65. Өткелдің бағдаршамыда қызыл жыпылықтайтын оттарды ажырату поездан өткел толық босатылғаннан кейін жүргізіледі.

66. Автобұғаттаумен жабдықталған дара жолды учаскелерде белгіленбеген бағыттағы поездар қозғалысы кезінде және екі және көп жолды учаскелерде дұрыс емес жол бойынша қызыл жыпылықтайтын сигналдарды (оттарды) ажырату поездың қарсы бағытқа жақындау учаскесін босатқаннан кейін жүргізіледі.

67. Бағдаршамдардағы қызыл жыпылықтайтын сигналдар (оттар) поезд жақындау учаскесіне кірген сәттен бастап қосылады және шлагбаумдардың білеулері есепті уақыты арқылы тегіс көлденең жағдайға түсіріледі. Автоматты шлагбаумдар жабық болып қалады, ал бағдаршамдардың қызыл сигналдары (оттары) поезд өткелі толық босатылғанға дейін іске қосылмаған (жанып тұрған) күйінде қалады.

68. Поезд өткелі толық босатылған кезде автоматты шлагбаумдардың бөгейіш білеулері тік жағдайға көтеріледі, одан кейін бағдаршамдардағы қызыл сигналдар (оттар) ажыратылады.

69. Жартылай автоматты шлагбаумдарды ашуды және бағдаршамдарда қызыл жыпылықтайтын сигналдарды (оттарды) және акустикалық сигналдарды сөндіруді өтпелік сигнализацияны басқару қалқанында "Ашу" батырманы басу арқылы өткел бойынша кезекші жүзеге асырады.

70. Кезекші қызметкер қызмет көрсететін кірме және басқа жолдарда орналасқан өткелде бағдаршаммен сигнал беру кезінде өткел сигнализациясын автоматты өшіру үшін жақындау учаскелерінің рельстік тізбектері жабдықталмаған, бағдаршамдардың қызыл жыпылықтайтын сигналдары (оттары) өту сигнализациясының қалқаншасындағы батырманы басқан кезде қосылады. Осыдан кейін маневрлік бағдаршамда қызыл от сөніп, ай-ақ қосылады.

71. Қаладағы кірме жолдарда орналасқан кезекші қызметкерсіз өткелде бағдаршам сигнализациясы кезінде қызыл немесе ай-ақ шамдармен сигнал беретін маневрлік бағдаршамдар орнатылады. Мұндай жағдайларда өткелден өту үшін поезға (маневрлік құрамға) рұқсат беретін ай-ақ шамды қосу өткел бағдаршамдарында қызыл сигналдар (

шамдар) қосылғаннан кейін жүзеге асырылады. Маневрлік бағдаршамдарда қызыл шамдарды қосқаннан кейін өткел бағдаршамдардағы қызыл сигналдар (шамдар) өшірілген болып қалады. Көрсетілген тәуелділік қысқартылған рельс тізбегінің көмегімен автоматты түрде жүзеге асырылады.

Ескерту. 71-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 05.04.2023 № 216 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

72. Аралықтан қайтып келген және шаруашылық, жұмысшы, қалпына келтіру және басқа поездардың әртүрлі қозғалыстары кезінде өтпелердегі қозғалыс қауіпсіздігі жергілікті нұсқаулыққа сәйкес қамтамасыз етіледі.

73. Жақындау учаскелеріне станциялық жолдар кіретін өткелдерде бағдаршамның тыйым салатын көрсеткіші кезінде поезд жөнелтілген жағдайда автоматты бағдаршам сигналын "өтпені жабу" батырмасын басу арқылы станция бойынша кезекші қосады. Өткелге жақындаған кезде поезд машинисіне поезды ерекше қырағылықпен басқарады, поездың жылдамдығы сағатына 20 шақырымнан аспайтын және қозғалыс үшін кедергі туындаған кезде машинист поезды тоқтатуға дайын.

Ескерту. 73-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 05.04.2023 № 216 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

74. Станциялардың шегінде немесе жақын орналасқан және өткел сигнализациясымен жабдықталған өткелдерде станция бойынша кезекшілер өткелде көлік құралдарының кідіруін туғызбау үшін шығу сигналдарын ашу мен поездарды жөнелту арасындағы ұзақ уақыт аралығына жол бермейді. Станция бойынша кезекші көшуге көшудің жабылғаны туралы хабарлама береді, сигнал беруді қамтиды, өткел бойынша кезекшіге поездың телефон арқылы немесе жергілікті Нұсқаулықта белгіленген басқа тәсілмен жөнелтілгені туралы хабарлайды.

75. Автоматика құрылғыларының ақаулықтары пайда болған кезде поездардың қозғалысын реттеу, дұрыс және дұрыс емес жол бойынша поездарды жөнелту, өткел бойынша кезекшіге хабарлау, сондай-ақ поездың машинисін өткел жүріп өтуінің қажетті шарттары туралы хабардар ету тәртібі жергілікті нұсқаулықпен белгіленеді.

76. Өткел сигнализациясын басқару қалқанындағы "қолдау" батырмасы қажет болған жағдайда өткел бойынша кезекшінің ірі габаритті автомобильдің білеулерімен жүріп өткенге дейін шлагбаумдарды (электр шлагбаумдарды) жабуды кідіртуге және білеудің сынуын болдырмауға арналған. Бұл ретте шлагбаумның жабылуын кідірту уақыты 5-10 секундтан аспауы тиіс.

77. Өткел бойынша кезекшімен өтетін жолдарда бөгейіш сигнализацияны орнатады. Бөгейіш бағдаршамдарды теміржол көлігі жағынан өткелдің екі жағынан өткел жиегінен 15-100 метр қашықтықта орнатады. Бөгейіш бағдаршамдар ретінде өтпеден 800 метрден аспайтын және 15 метрден кем емес қашықтықта орналасқан станциялық

бағдаршамдарды локомотив бригадасы бағдаршам орнатылған жерден өтпенің көрінуі жағдайында пайдалануға жол беріледі.

Ескерту. 77-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 05.04.2023 № 216 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

78. Бөгегіш бағдаршамдарды бір жолды учаскелерде өткелден екі жағынан, қос жолды учаскелерде - дұрыс жол бойынша, ал келесі жағдайларда дұрыс емес жол бойынша орнатады:

әрбір жол бойынша поездардың екіжақты қозғалысымен;

қала маңындағы аймақтарда қозғалыс қарқындылығы тәулігіне 100 жұптан асатын поездар.

79. Станцияларға жақын орналасқан және олардың шекараларында орналасқан өткелдерде, станция жолдарына кіретін жақындау учаскелеріне, поезды станциядан жөнелткен жағдайда шығу бағдаршамының тыйым салушы көрсеткіші кезінде поездың орнынан қозғалысы басталған кезде өтпені жабу туралы хабарламаға талап етілетін уақыт қамтамасыз етілмейді, станция жағынан қалыпты жанатын сигналдық шамдары бар бөгегіш бағдаршамдарын орнатады. Бұл жағдайда поездың бағдаршамның тыйым салатын көрсеткішіне қозғалысы және өткелге іргелес рельс тізбегіне кіру кезінде өткел бағдаршамдарындағы қызыл жыпылықтайтын сигналдар (шамдар) енгізіледі, содан кейін көлік құралдарымен өткелді босату үшін қажетті уақытты ұстағаннан кейін бөгегіш бағдаршамының қызыл оты сөндіріледі.

Ескерту. 79-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 05.04.2023 № 216 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

80. Дұрыс емес жол бойынша поездар қозғалысы кезінде бөгегіш бағдаршамдарды орнатуға жолдың сол жағынан жол беріледі. Қос жолды учаскелердің аралықтарында орналасқан және бөгегіш сигнализациясымен жабдықталған өткелдерде тек дұрыс жол бойынша қозғалыс үшін бөгегіш бағдаршамдарының тыйым салатын көрсеткіші дұрыс емес жол бойынша келе жатқан поездар үшін де тоқтату сигналы болып табылатын тәртіп көзделеді.

81. Егер бөгегіш бағдаршамның талап етілетін көрінуі қамтамасыз етілмесе, онда автобұғаттаумен жабдықталмаған учаскелерде мұндай бағдаршамның алдында негізгі бағдаршамның қызыл оты кезінде сары отпен сигнал беретін және негізгі бағдаршамның өшірілген оты кезінде сигнал бермейтін бөгегішпен бірдей нысан бойынша ескерту бағдаршамы орнатылады.

82. Автобұғаттауы бар учаскеде орналасқан кезекші қызметкермен барлық өткелдер бөгегіш бағдаршамдарының болуына қарамастан автоматты локомотивтік сигнал беру

кодтарын ажыратуға және өткелде поездардың қозғалысы үшін кедергілер туындаған кезде өту алдында жақын автобұғаттау бағдаршамдарын тыйым салатын көрсетулерге ауыстырып қосуға арналған құрылғылармен жабдықталады.

83. Өткел сигнализациясын басқару қалқаншалары өткел бойынша кезекшінің постының сыртына өтетін теміржолдар мен автомобиль жолы жақсы көрінетін жерде өту жолына жақын жерде орнатылады.

Басқару қалқаншаларында өту сигнализациясының түріне байланысты батырмалар мен бақылау шамдары орналастырылады. Олардың мақсаты мен оларды пайдалану тәртібі жобалық құжаттамамен және өткелді пайдалану жөніндегі жергілікті нұсқаулықпен айқындалады.

84. Өткел бойынша кезекшінің екі қабатты бекеттерінде бірінші қабаттың сыртқы қабырғасында немесе жеке тіректе бөгейіш сигнализациясын қосуға арналған батырма орналасқан қайталанатын басқару қалқандары орнатылады.

85. Қозғалыс қауіпсіздігіне қауіп төнген кезде сигнал беру үшін немесе қажет болған жағдайда жергілікті жағдайларға байланысты өткел бойынша кезекшіге көмек көрсету үшін өткелдерде арнайы сигнал беру құралдары (жарқылдауық маяк және сирена) орнатылған. Өткелдерді сигнал берудің арнайы құралдарымен жабдықтау және мұндай құралдарды пайдалану үшін, меншік иесі Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдарының келісімі бойынша айқындайды.

86. Кезекшілікке түсетін өткел бойынша кезекші өткелдің екі жағынан 50 м. шегінде теміржол жолын, өткел жабдығының және оның барлық құрылғыларының жай-күйін, пломбалауға жататын құрылғыларда пломбалардың болуын, қол сигналдарының, петардалардың, құрал-саймандар мен мүкәммалдың болуын және жай-күйін тексереді.

87. Шлагбаумдардың, өткел және бөгейіш сигнализациясының, телефон (радио) байланысының ақаулары туралы барлық ескертулерді, сондай-ақ жойылған ақаулар туралы мәліметтерді өткел бойынша кезекші ПУ-67 нысанындағы өткелдегі құрылғыларды қабылдау, тапсыру және қарау кітабына жазады.

Егер өткел автоматты түрде түсірілетін шлагбаумдармен жабдықталған болса, тиісті жазба жасау керек: "Автоматика жарамды "немесе" Автоматика жарамсыз".

88. Қозғалыс қауіпсіздігіне қатер төндіретін анықталған ақаулық анықталса, өткел бойынша кезекші қауіпті орынды тоқтату сигналдарымен қоршайды, көлік құралдарының қозғалысын көшу арқылы жабады және бұл туралы станция бойынша кезекшіге (поезд диспетчеріне), жол диспетчеріне, басшылық пен қызметкерлерге (учаске бастығына, жол мастеріне, жол бригадиріне), сондай-ақ жергілікті атқарушы органға және әкімшілік полициясына дереу хабарлайды.

89. Өткел және бөгейіш сигнализациясы мен автоматты шлагбаумдардың немесе электр шлагбаумдардың, сондай-ақ телефон (радио) байланысының ақауы туралы өткел бойынша кезекші қызметкер дереу жақын жердегі бөлек пункттердің кезекшісіне

(поез диспетчеріне) хабарлайды, олар сигнал беру және байланыс диспетчеріне ақаулық туралы хабарлайды. Ақауды жойғанға және электр механигі жазғанға дейін бұл туралы ПУ-67 нысанындағы өткелде кезекшілікті қабылдау, тапсыру және құрылғыларды қарау кітабында ақаулы құрылғыларды пайдалануға тыйым салынады.

90. Әрбір ақаулықты жойғаннан кейін өткел бойынша кезекші қабылдау, кезекшілікті тапсыру және ПУ-67 нысанындағы өткелдегі құрылғыларды қарау кітабына тиісті жазба жасайды.

91. Теміржолында және өткелде жұмыс тек жабық шлагбаумдарда жүргізіледі.

92. Поезд, жеке локомотив, жол немесе басқа өздігінен жүретін машина немесе дрезина жақындаған кезде шлагбаумдар жабылғаннан кейін өткел бойынша кезекші:

өткелдегі және өткелден екі жаққа жол бастығын тексереді; поезд өткелден кемінде 400 м. қашықтықта, ал сағатына 140 шақырымнан астам жылдамдықпен келе жатқан поезддарды қарсы алу үшін поездың өтуіне дейін 5 минут қалғанда жолдан шығады (бұл ретте Автоматты шлагбаумдар басқару пультіндегі "жабу" батырмасын басу жолымен поездың өтуіне дейін 5 минут қалғанда жабық).

93. Поезды қарсы ала отырып, өткел бойынша кезекші басын қозғалысқа қарама-қарсы жартылай бұрып, жолға қарай бет қаратып тұрады. Әдетте, өткел бекеті ғимаратының жанында (ашық немесе әйнектелген дәлізде) 2 м-ден жақын емес қашықтықта, ал сағатына 140 шақырымнан астам жылдамдықпен келе жатқан поезды өткізу кезінде - сағатына 160 шақырымнан астам жылдамдықпен келе жатқан поезды өткізу кезінде кемінде 5 м.

Поезды қарсы алу кезінде кезекші қызметкер:

тақ поезд жақындаған кезде-үрмелі мүйізмен бір ұзын дыбыс;

жұп поезд жақындаған кезде-екі ұзын дыбыс үрлемелі түтік;

еркін жолда: күндіз-сары тумен бүктелген сигнал, түнде-қол фонарының мөлдір-ақ отымен сигнал.

94. Поездың жылдамдығын азайту үшін, кезекші қызметкер сигнал береді:

күндіз-сары жалаумен;

түнде аралықтарда-жоғары және төмен баяу қозғалыспен мөлдір-ақ отпен қол фонары;

түнде станцияларда-сары оты бар қол фонарының жоғары және төмен баяу қозғалысы, егер мұндай фонарь жоқ болса-мөлдір-ақ оты бар қол фонарының жоғары және төмен баяу қозғалысы.

Поезды қарсы алу кезінде өткел бойынша кезекші жылжымалы құрамды мұқият қарап шығады, егер олардың көшуі жабдықталса, түнгі уақытта прожекторлық қондырғыларды пайдаланады.

95. Жол вагоншысын, жол арбашасын немесе алмалы-салмалы дрезинаны өткеннен кейін өткел бойынша кезекші сары бүктелген жалауды қызыл жайылған жалаумен ауыстырады және оны вагоншаны немесе арбаны қоршайтын сигналшы көрсетпегенге

дейін немесе дрезина көшкеннен өтіп кеткенше және одан 200-250 м-ге кеткенше ұстайды.

96. Пойыздың, локомотивтің немесе дрезинаның өтуі кезінде өткел бойынша кезекші мынадай жағдайларда тоқтау сигналын береді:

1) егер өтетін пойызда қозғалыс қауіпсіздігіне қауіп төндіретін ақаулық байқалса: юзбен жүретін немесе жүгірткілерге, өртке, букстердің жануына, пойыздан адамның немесе жүктің құлау қаупі.

Юзбен келе жатқан немесе жүгірткісі бар доңғалақ жұбы табылған поезд жүріп өткеннен кейін өткел бойынша кезекші бұл туралы станция бойынша кезекшіге (пойыз диспетчеріне), жол шеберіне (жол бригадиріне) жедел хабарлайды және ол қызмет көрсететін учаске шегінде жолды тұтас қарап тексеруді жүргізеді;

2) егер екі жолды сызықтың дұрыс емес жолы бойынша келе жатқан пойыздың басында орнатылған сигналдар болмаса;

3) егер бір пойыз екіншісіне бір жол бойынша қарама-қарсы келе жатқаны байқалса немесе бір пойыз екіншісін, дрезинаны немесе жол вагоншысын жақындатса (соңғы жағдайда тоқтау сигналы тек жақындап келе жатқан пойызға беріледі);

4) егер пойыздан немесе жолдан машинистке тоқтау сигналдарын берсе, ал пойыз қозғалысты жалғастырса;

5) қозғалысқа қауіп төндіретін бөлу жолағындағы өрт кезінде;

6) қозғалыс қауіпсіздігіне және адамдардың өміріне қауіп төндіретін басқа да жағдайларда жүзеге асырылады.

Пойызда байқалған ақаулар туралы өткел бойынша кезекші пойыз машинисіне радиобайланыс арқылы, сондай-ақ телефон арқылы станция бойынша кезекшіге (пойыз диспетчеріне) жедел хабарлайды.

Ескерту. 96-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Көлік министрінің м.а. 05.12.2024 № 397 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

97. Жартылай автоматты шлагбаумдармен жабдықталған өтпені поезды өту арқылы жүріп өткен соң және өту бойынша кезекшінің басқару қалқанындағы "ашу" батырмасын басқаннан кейін ғана ашуға болады. Егер "ашу" батырмасын басқан кезде жартылай автоматты шлагбаумдар ашық жағдайға ауыстырылмаса, ал автоматты шлагбаумдар ашық жағдайға ауыстырылмаса, онда пломбаны алып тастамас бұрын және "Авариялық ашу" батырмасын пайдаланбас бұрын өткел бойынша кезекші " тосқауылдарды қосу" батырмасынан пломбаны алып, өткелге кіреберістерде поездардың жоқтығына көз жеткізіп, оны басады.

Өткел бойынша кезекші ПУ-67 нысанындағы өткелдегі құрылғыларды қабылдау, тапсыру және қарау кітабында автоматика құрылғыларының ақаулығы туралы жазбаны ресімдейді және ақаулық туралы станция бойынша кезекшіге (поезд диспетчеріне) және мүмкіндігінше сигнал беру және байланыс дистанциясының диспетчеріне дереу

хабарлайды. Осыдан кейін пломбаны "авариялық ашу" батырмасынан алып тастауға және шлагбаумдарды ашық жағдайға ауыстыруға арналған батырмаға басуға рұқсат етіледі. "Авариялық ашу" батырмасын өткел бойынша кезекші көлік құралы немесе құралдар тобы шлагбаум білеулерімен жүріп өткенше басып ұстайды.

98. "Авариялық ашу" бастырмасын басу арқылы өткел бойынша кезекші осы уақытта бағдаршам және дыбыстық сигнализацияны ажыратады, шлагбаумдарды мәжбүрлеп ашады және оларды басқаруды өзіне алады.

99. Өткел бойынша кезекші қолын "авариялық ашу" батырмасынан алып тастағаннан кейін өткел сигнал беру және шлагбаумдар автоматты түрде қосылады және шлагбаумдар жабық жағдайға ауыстырылады.

100. Өткел бойынша кезекші "авариялық көлік құралдарын ашу" батырмасын пайдаланған кезде шағын топтармен өткізіледі.

101. Өткел бойынша кезекшіге өткелдегі автоматика құрылғыларының ақаулығы кезінде және рельс тізбектерінің тұйықтауы болмаған дрезинаның жүруі кезінде поездардың қозғалысы туралы ақпаратты беру тәртібін сигнал беру және байланыс дистанциясының қызметкерлері белгілейді.

102. Өткел бойынша кезекші дрезинаның қозғалысы туралы хабарламаны алғаннан кейін оның өтуін бақылайды, басқару қалқанындағы "жабу" батырмасын басады және оны өткел арқылы дрезина өткенге дейін басады.

Өткел сигнал беру әрекет етпейтін, ал автоматты немесе жартылай автоматты шлагбаумдар жабылмаған жағдайда, өткел бойынша кезекші "жабу" батырмасын басу арқылы сигнализацияны қосады. Егер "жабу" батырмасын басқаннан кейін шлагбаум жабылмаса, өтпе бойынша кезекші ақауды жойғанға дейін өткелді пайдалану жөніндегі жергілікті нұсқаулыққа және өткел бойынша кезекшінің лауазымдық міндеттеріне сәйкес әрекет етеді.

103. Өтпелде қозғалыс қауіпсіздігіне қауіп төндіретін кедергілер туындаған кезде, сондай-ақ өткелдің құлап қалған жүкпен немесе тоқтаған көлік құралымен бөгелуі кезінде өткел бойынша кезекші былайша әрекет етеді:

1) бөегіш сигнализациясы болған кезде оны дереу қосады, ол үшін "бөегіштерді қосу" батырмасынан пломбаны алып тастайды, батырмаға басады және шлагбаумдарды жабады (бөегіш бағдаршамдарын қосу шлагбаумдарды басқару қалқандарында бар шамдар бойынша тексеріледі). Бөегіш сигнализация болмаған немесе жарамсыз болған кезде өткелдегі кедергі орны ауыспалы тоқтау сигналдарымен қоршалады;

2) радиобайланыс болған кезде поездардың машинистері мен басқа да лауазымды адамдарға тоқтау қажеттілігі және өткелде кедергінің болуы туралы хабарлайды, одан кейін кедергілерді жою жөнінде шаралар қабылдайды;

3) Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрінің 2011 жылғы 18 сәуірдегі № 209 бұйрығымен бекітілген (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 6954 болып тіркелген) "Темір жол көлігіндегі сигнализация

туралы нұсқаулықты бекіту туралы" (бұдан әрі – СН) бұйрыққа сәйкес, жалпы дабыл сигналы үрлемелі үрлеумен немесе ілінген металл затқа соғумен беріледі: схема бойынша бір ұзын және үш қысқа дыбыстан тұратын топтармен, сондай-ақ кедергі орнын қоршау бойынша шаралар қабылдайды;

4) өткелде арнайы сигнал беру құралдары (қызыл түсті жарқылдауық маяк және сирена) болған кезде оларды қамтиды.

Өткелде қозғалуға кедергі жойылғаннан немесе ақаулығы жойылғаннан кейін бөгегіш бағдаршамдар өшіріледі. Егер бөгегіш бағдаршамының қызыл оты сөнбесе, өткел бойынша кезекші шлагбаумдарды жабады және поезд машинисіне бөгегіш бағдаршамының ақауы туралы жеке хабарлайды, содан кейін поезд машинисінің бөгегіш бағдаршамының тыйым салатын сигналына өтеді.

Ескерту. 103-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 05.04.2023 № 216 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

104. Өткелде бөгегіш сигнализациясы болмаған кезде, оның ақаулығы немесе өту қалқаншасында бақылау шамдары жанбайтын кезде өткел бойынша кезекші кедергі туындаған әрбір теміржолда кідіріссіз тоқтаудың жылжымалы сигналын (күндіз - қызыл қалқан, түнде - теміржолдың екі жағында қызыл оты бар шам) орнатады, шлагбаумдарды жабады, станция бойынша кезекшіге (поезд диспетчеріне) кедергі туралы хабарлайды және бір мезгілде станциядан поездың аралығына жөнелтілген немесе жоқ екенін анықтайды.

105. Аралықты шектейтін станция бойынша кезекші кедергі туралы алынған хабарлама немесе көрші станция бойынша кезекшінің хабарламасы негізінде, бірінші кезекте, радиобайланыс бойынша аралықта қауіпті орын бағытында жүрген поезддардың машинистеріне қауіпті жердің километрін және ол жүріп өткен кезде қандай сақтық шараларын қабылдау қажет екенін хабарлайды, хабарламаның дұрыс түсінілгеніне көз жеткізеді және бұл туралы поезд диспетчеріне баяндайды. Қауіпті орын бағытында келе жатқан (жақындаудағы немесе станциядағы) поезд болған кезде станция бойынша кезекші поездға шығу (маршруттық) бағдаршамында тоқтау сигналын береді, поезд машинисіне радиобайланыс бойынша өткелдегі кедергі туралы ескереді.

106. Өткел бойынша кезекші станция бойынша кезекшіден (поезд диспетчерінен) поездың аралыққа жөнелтілгені туралы хабарлама алып, поездға қарай жүгіреді, тоқтау сигналын бере отырып, петардаларды жергілікті Нұсқаулықта белгіленген қашықтықта немесе үлгеріп үлгерген жерде, оның ішінде егер онда кедергі табылса, көрші жол бойынша да салады. Содан кейін өткел бойынша кезекші кедергі орнына қайтарылады және кедергілерді жою бойынша мүмкін шараларды қабылдайды.

107. Өткел сигнализациясы ақаулы болған кезде шлагбаумдарды өткел кезекшісі " жабу" батырмасын басу арқылы жабады.

Егер "жабу" батырмасын басқан кезде автоматты шлагбаумдар жабылмаса (бүлінген), онда өткел бойынша кезекші жергілікті нұсқаулыққа сәйкес өткелді қосалқы көлденең-бұрылысты шлагбаумдармен қоршайды және оларды ақауды жойғанға дейін өткел арқылы көлік құралдарын өткізу үшін пайдаланады.

Өткелді механикаландырылған шлагбаумдармен жабдықтаған кезде, олар бүлінген жағдайда, өткел бойынша кезекші ақауды жойғанға дейін көлік құралдарын өткізу үшін қосалқы көлденең - бұрылатын шлагбаумдарды пайдаланады.

108. Теміржолдарды кесіп өтетін байланыс желісі сымдарының немесе электр беру сымдарының өткелінде үзілген кезде өткел бойынша кезекші бөгегіш сигнализациясын қосады, шлагбаумдарды жабады, қауіпті орынды үзілу орнынан кемінде 50 м. қашықтықта жылжымалы тоқтау сигналдарымен қоршайды, болған жағдай туралы станция бойынша кезекшіге (поезд диспетчеріне) хабарлайды және электрмен жабдықтау дистанциясының қызметкері келгенге дейін кедергі орнында қалады, ешкім үзілген сымдарға кемінде 8 м. қашықтыққа жақындамауын және рельстерге жанаспауын қадағалайды.

109. Өткелде немесе оған жақын жерде пайда болған ЖКО жағдайында өткел бойынша кезекші:

1) поездар мен көлік құралдары қозғалысының қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөнінде шаралар қабылдайды;

2) болған жағдай туралы жергілікті нұсқаулықта белгіленген тәртіппен станция бойынша кезекшіге (поезд диспетчеріне), ішкі істер органдарының кезекші бөліміне, жол шеберіне (жол бригадиріне), сондай-ақ мүмкіндігінше автомобиль жолын күтіп-ұстауды жүзеге асыратын автожол шаруашылығын ұйымдастыруға хабарлайды;

3) зардап шеккендерге алғашқы көмек көрсетеді, ал мүмкіндігінше жедел жәрдем шақырады.

110. Өткелдері тек дұрыс жол бойынша поездардың қозғалысы үшін автоматты құрылғылармен жабдықталған аралықтарда дұрыс емес жол бойынша поездарды жөнелту кезінде қозғалыс қауіпсіздігін қамтамасыз ету ПҚН талаптарына сәйкес белгіленеді.

Бұл ретте келесі ережелерді басшылыққа алу керек:

кезекші қызметкерлер қызмет көрсететін өткелдердегі автоматты бағдаршам сигнализациясының әрекеті бұзылған кезде жол және басқа жұмыстарды жүргізу кезінде автоматты шлагбаумаларды басқару басқару қалқанындағы батырмалардың көмегімен қолмен орындалады. Бұл уақытта шлагбаумдар жабық. Оларды көлік құралдарын өткізу үшін поездар болмаған кезде ғана ашады, олар жақындағаны туралы өткел бойынша кезекші станция бойынша кезекшіден хабарлама алады;

кезекші қызметкерлер қызмет көрсетпейтін және автоматты бағдаршам сигнализациясымен жабдықталған өткелдерде поездардың бір жолдан қозғалысы кезеңінде кезекшілік белгіленеді. Кезекші қызметкерлер қызмет көрсететін, сондай-ақ

қызмет көрсетілмейтін, бірақ уақытша қызмет көрсетуге алынған өткелдерде телефон байланысы болмаған кезде уақытша телефон (радио) байланысы орнатылады.

111. Станция бойынша кезекшілер (поезд диспетчерлері) поездың әрбір жөнелтілуі туралы өткелдер бойынша кезекшілерге алдын ала хабарлайды.

112. Жол, құрылыс және басқа жұмыстарды жүргізу кезінде, сондай - ақ дұрыс емес жол бойынша поездарды жөнелту кезінде екі және көп жолды учаскелерде бір жол бойынша поездардың екі жақты қозғалысын ұйымдастыру кезеңінде кезекші (тұрақты немесе уақытша) қызмет көрсететін әрбір өткел үшін қозғалысты реттеу бойынша өткел бойынша кезекшілердің іс-қимылы жергілікті нұсқаулықта белгіленген.

113. Көшу арқылы жүріп өту ережесін бұзған кезде өткел бойынша кезекші мүмкіндігінше көлік құралын тоқтату жөнінде шаралар қабылдайды, өту арқылы жүріп өту ережесін бұзушылықтарды анықтайды және журналға көлік құралының нөмірін, бұзушылықтың уақыты мен сипатын жазады.

114. Өту кезінде жүргізушілердің ЖЖҚ бұзғаны туралы мәліметтерді жинау және тиісті ұйымдарға беру тәртібін жол дистанциясының қызметкерлері полиция қызметкерлерімен бірлесе отырып белгілейді және өткелді пайдалану жөніндегі жергілікті нұсқаулықта көрсетілген.

115. Өткел бойынша кезекші тікелей жол бригадиріне, ал ол болмаған кезде жол шеберіне бағынады. Өткел бойынша кезекшіге барлық өкімдер жол бригадирі, ал ол болмаған кезде жол шебері арқылы беріледі.

Ескерту. 115-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 05.04.2023 № 216 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

116. Өкімді орындағаннан кейін өткел бойынша кезекші телефон арқылы немесе жеке өзі орындалуы туралы жол бригадиріне, ал ол болмаған кезде жол шеберіне баяндайды.

Ескерту. 116-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 05.04.2023 № 216 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

117. Көлік құралдарын өткізу және теміржолдың өткелі арқылы және жасанды құрылысжайлардың астында мал айдап өту үшін автомобиль жолдарын орналастыруға Ұлттық инфрақұрылым операторы қызметкерлерінің рұқсатымен жол беріледі.

118. Ауыр салмақты машиналар мен қауіпті немесе ірі габаритті жүгі бар механизмдердің көшуі арқылы қозғалуына Ұлттық инфрақұрылым операторының қызметкерлерінің рұқсатымен ғана жол беріледі.

Ескерту. 118-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 05.04.2023 № 216 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

119. Қауіпті немесе ірі габаритті жүгі бар ауыр салмақты машиналар мен механизмдердің көшуі арқылы жүруге рұқсат алуға өтінім жол дистанциясының директорына тасымалдауға дейін 24 сағаттан кешіктірмей беріледі. Өтінімде көлік құралының ені мен биіктігі, ал егер бұл автопоезд болса - оның ұзындығы көрсетіледі. Қажет болған жағдайларда Ұлттық инфрақұрылым операторына бөлім бойынша поезд кезекшісіне поездарға ескертулер беру туралы алдын ала өтінім беріледі.

120. Участке бастығы (Жол бригадирі) көшуді СН-ға сәйкес тоқтату сигналдарымен қоршауды қамтамасыз етеді және аталған көлік құралдарының өткізілуін бақылауды жүзеге асырады.

ҚР СТ 1125-2002 "Жол белгілері. Жалпы техникалық жағдайлар" және ҚР СТ 1412-2017 "Жол қозғалысын ұйымдастырудың техникалық құралдары. Қолдану қағидалары" Қазақстан Республикасының Ұлттық стандарттарына сәйкес жол дистанциясының қызметкері ірі көлемді көлік құралының биіктігі 3,5 м-ден аса болған жағдайда, электрмен жабдықтау дистанциясының басшылығына (көлік құралын өткізу күнін көрсете отырып) алдын ала хабарлайды.

Электрмен жабдықтау дистанциясының қызметкері түйіспелі желі сымдарының рельстер бастиегінің, әуе желілерінің, топтық жерге тұйықтау, өту шекараларында автомобиль жолының жүру бөлігінің бетінен толқын өткізгіштің деңгейінен асып түсу биіктігін ескере отырып, көлік құралын өткізу мүмкіндігін айқындайды және көлік құралының көшу арқылы өтуін бақылау үшін өкіл жібереді.

3-тарау. Теміржол өткелдеріне қызмет көрсету және жөндеу тәртібі

121. Өткелге қызмет көрсету мен жөндеуді жол дистанциясы және өткел иелері жүргізеді. Өткелдің күтіп-ұсталуын және қызмет көрсетілуін тексеруді теміржол көлігі және әкімшілік полициясы саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

122. Жол дистанциясы және өткел иелері өту шекараларында автомобиль жолы учаскесін, төсемдерді, өту жол аралығындағы жүріс бөлігін, бөлектейтін түйіспелерді, аралықтардағы рельсті қосқыштарды, көлік құралдарының жүріп өтуіне рұқсат етілген жасанды теміржол құрылыс жайларының алдындағы габариттік қақпаларды және өту шекараларында басқа да жол жайластырылымдарын жарамды ұстауды қамтамасыз етеді.

Ескерту. 122-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 05.04.2023 № 216 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

123. Жол дистанциясының қызметкерлері зауыттық сызбалар бойынша автоматты шлагбаумдар мен электр шлагбаумдардың білеулерін дайындайды және олардың өтпелерін қамтамасыз етеді, механикаландырылған және қосалқы шлагбаумдарды, өту бекеттерінің ғимараттарында және механикаландырылған шлагбаумдардың сигналдық фонарларында электр шамдарын ауыстырады.

124. Сигнал беру және байланыс дистанциясының қызметкерлері шлагбаумдардың, білеулердегі жарық шағылыстырғыштардың, өтпелік және қоршау сигнализациясының, телефон (радио) байланысының, шлагбаумдарды жарық шағылыстырғыштармен ауыстыруды жарамды ұстауды және жұмысын қамтамасыз етеді.

125. Электрмен жабдықтау дистанциясының қызметкерлері өткелдерді олардың санатына сәйкес үздіксіз электрмен жабдықтауды қамтамасыз етеді, сыртқы жарықтандыруды автоматты қосу және ажырату үшін жауап береді, сыртқы жарықтандырудың электр шамдарын алады және ауыстырады, сыртқы электр желілерін жарамды күйде ұстайды.

126. Жол дистанциясының, сигнал беру және байланыс, энергиямен жабдықтау қызметкерлері немесе өткел иелері өткелдерді тексеру кезінде лауазымдық міндеттерге сәйкес жүріс бөлігінің, науалардың, өту төсемдерінің жай-күйіне, автоматты және басқа құрылғылардың (дыбыстық сигнал беру, өту бағдаршамдарының сигналдары, шлагбаумдардың білеулеріндегі сигнал беру шамдары) жұмысына, релелік және батареялық шкафтардың жай-күйіне, жарықтандыруға ерекше назар аударады және ақаулықтар анықталған кезде оларды жою жөнінде тиісті шаралар қабылдайды.

127. Өтпелердегі жол құрылғыларын жөндеуді жол дистанциясының қызметкерлері жоспарлы тәртіппен жүзеге асырады. Жолды күрделі жөндеу кезінде өткелдерді күрделі жөндеу да орындалады. Әрбір өткелді жөндеу кезінде жұмыс көлемін дистанцияның қызметкері жергілікті жағдайларды, жасалған калькуляцияларды, ал қажет болған жағдайда жұмыс сызбаларын ескере отырып орындайды.

128. Автомобиль жолының жүру бөлігін, өтпе жол аралығындағы төсемді және жүру бөлігін жөндеуді жол дистанциясы қызметкерінің, жергілікті атқарушы органның және әкімшілік полициясының келісімі бойынша ұйымдар орындайды.

129. Өтпелердегі автоматиканың әрекеті бұзылған жол жұмыстары сигнал беру және байланыс дистанциясының қызметкерлерімен келісіледі.

130. Өткелдердегі сигнал беру және байланыс дистанциясының қызметкерлері автоматты (жартылай автоматты) шлагбаумдарды, электрошлагбаумдарды, өтпелік және бөгеу сигналдарын жөндеуді орындайды.

131. Өтпелде жолды, оның құрылыстары мен құрылғыларын жөндеу кезінде өткелді қоршау үшін негізгі шлагбаумдардан автомобиль жолы жағына қарай кемінде 1 м. қашықтықта орнатылатын және жолдың жүру бөлігін кемінде негізгіден жабатын қолмен жұмыс істейтін қосалқы көлденең-бұрылыс шлагбаумдары пайдаланылады. Бұл шлагбаумдарда оларды ашық және жабық жағдайларда бекітуге арналған құрылғылар және сигнал фонарын ілуге арналған құрылғылар болады.

132. Жолды жөндеу немесе өткелде жайластыру жөніндегі жұмыстарды орындау кезінде көлік құралдарын өткізу бұзылған немесе қиындаған жағдайларда, жергілікті атқарушы орган немесе автомобиль жолының иесі жол дистанциясы жұмыс жүргізгенге дейін кемінде 5 күн бұрын беретін өтінім бойынша әкімшілік

полициясымен келісім бойынша көлік құралдарын жақын жердегі жасанды құрылыстар жайлардың астына немесе басқа өткелдерге өту немесе өткізу арқылы жүру тәртібін айқындайды.

133. Автомобиль жолын қайта жаңарту жөніндегі жұмыстарды жүргізу кезінде жергілікті атқарушы органдар автомобиль жолы теміржолды неғұрлым өткір бұрышпен кесіп өтетін қолданыстағы көшуді автомобиль жолын қайта жаңартумен бір мезгілде қайта ұйымдастыруы қажет.

134. Жол жұмыстарын орындау, өтпелердегі автоматты құрылғыларды (шлагбаумдар мен сигнализацияны) жөндеу алдында, сондай-ақ өтпелердегі автоматика жұмысы бұзылған автобұғаттау немесе электрмен жабдықтау құрылғыларын жөндеу кезінде, жол дистанциясы қызметкерлерінің, сигнал беру және байланыс дистанциясы қызметкерлерінің, электрмен жабдықтау дистанциясы қызметкерлерінің жұмыстарды орындау кезеңінде қозғалыс қауіпсіздігін қамтамасыз ететін іс-шараларды бірлесіп әзірлейді. Қажет болған жағдайда олар өткел бойынша кезекшілерге, поездардың машинистеріне, станция бойынша кезекшілерге қосымша нұсқама беруді ұйымдастырады, өтпеге көмек көрсету үшін қосымша қызметкерлерді бөледі, жөнделетін өтпе бойынша поездардың жүруінің ерекше жағдайлары туралы ескерту береді.

135. Темір жол өтпелерінде жол жұмыстарын жүргізу кезеңінде жол жүрісі қауіпсіздігін қамтамасыз ету "Жол жұмыстарын жүргізу орындарында қозғалысты ұйымдастырудың техникалық құралдары. Негізгі параметрлері. Қолдану қағидаларына" ҚР СТ 2607-2015 Қазақстан Республикасының Ұлттық стандартына сәйкес жүзеге асырылады.

136. Кезекші қызметкер көшуге қызмет көрсетуді тек өткелдерде ғана, кезекші қызметкер қызмет көрсететін көшуді белгілейді, одан әрі кезекші қызметкер қызмет көрсетпейтін "кезекшімен көшу" деп аталады, ал одан әрі "кезекшісіз көшу" деп аталады.

137. Өту кезекшісі кезекшілік кезінде өзімен бірге болады:

жолдардың санына байланысты санда қозғалыс үшін пайда болған кедергіні қоршауға арналған петардалар;

теміржол көлігінің қызметкерлеріне дыбыс сигналдарын беруге арналған сигналдық түтік;

қозғалысқа қатысушылардың назарын аудару мақсатында қосымша сигнал беру үшін ысқырық;

тыстағы екі сигналдық ту (қызыл және сары), ал тәуліктің қараңғы уақытында және жарық уақытта нашар көріну кезінде (тұман, боран және басқа да қолайсыз жағдайлар) - көрінетін сигналдарды беруге арналған сигналдық фонарь.

138. Өту бекетінің ғимаратында бар:

кезекшілік кестесі бойынша өтпе;

көшу туралы қажетті мәліметтері бар карточкамен көшуді пайдалану жөніндегі жергілікті нұсқаулықтар;

көрші станциялардан поездардың жөнелту уақытын көрсете отырып, жолаушылар және қала маңы поездарының қозғалыс кестесінен үзінді;

ПУ-67 нысанындағы өткелде кезекшілікті қабылдау, тапсыру және құрылғыларды қарау кітабы;

көшу арқылы жол жүру ережелерінің бұзылуын тіркеу журналы;

қабырға сағаты, дәрі қобдишасы, қажетті құрал, жиһаз, шаруашылық мүкәммалы; реттеушінің жезлы және қызыл жеңдегі таңғыш;

өткелде тоқтаған көлік құралдарын сүйретуге арналған ұзындығы 4-6 метр трос;

өтпемен қиылысатын әрбір теміржол жолына бір тасымалданатын қызыл қалқан және бір сигналдық фонарь;

бір қосалқы тасымалданатын қызыл қалқан және бір қосалқы сигнал фонары.

Ескерту. 138-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 05.04.2023 № 216 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

139. Өткел бойынша кезекші қоршайтын құрылғыларды үнемі тексеріп-қарауды және рама мен қақпақтың ішкі қуыстары мен тірек беттерін уақтылы тазалауды, оларға кір мен қарды нығыздауға жол бермейді. Жұмыстарды орындау кезінде көтерілген УЗП қақпағы қақпақты ерікті түрде жабудан қорғау үшін табандықпен бекітілген. Барлық жұмыстар жабық шлагбаумдарда жүргізіледі.

140. Өткелдің күтіп-ұсталуын және қызмет көрсетілуін тексеру нәтижелері және жол дистанциясы басшылығы берген өкімдер туралы ПУ-67 нысанындағы өткелдегі құрылғыларды қабылдау, тапсыру және қарау кітабына жазылады.

141. ПУ-67 нысанындағы өткелде кезекшілікті қабылдау, тапсыру және құрылғыларды қарау кітабы өткелді күтіп-ұстау мен қызмет көрсетуді әрбір тексеру кезінде: жол дистанция басшылығымен - айына кемінде екі рет, сондай-ақ олардың көшуге әрбір келуі кезінде тексеріледі.

Ескерту. 141-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 05.04.2023 № 216 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

142. Қыста өткелдер өткелдің жүру бөлігін және жаяу жүргіншілер жолдарын көктайғақ кезінде өту шекараларында себу үшін инертті материалдың тұрақты қорымен (құммен) қамтамасыз етіледі.

143. Көшуді пайдалану жөніндегі жергілікті нұсқаулықты жол дистанциясының қызметкерлері әзірлейді және шекара шегінде көше орналасқан сигнал беру және байланыс дистанциясының қызметкерлерімен және электрмен жабдықтау дистанциясының қызметкерлерімен келісіледі. Ал өткел станция шекарасында орналасқан кезде немесе станция қызметкерлері қызмет көрсеткен кезде станция

басшылығымен келісіледі және шекарасы шегінде көшу орналасқан Ұлттық инфрақұрылым операторының басшылығымен бекітіледі.

Жергілікті нұсқаулықта өту кезекшісінің міндеттері көрсетілген. Өту жұмысының жағдайлары өзгерген кезде нұсқаулық қайта қаралуы тиіс, бірақ 5 жылда бір реттен кем емес.

144. Өткелдер бойынша кезекшілері бар өткелдерде поездық локомотивтерінің машинистерімен радиобайланыс, жақын станциялармен немесе посттармен телефон байланысы, ал диспетчерлік орталықтандырумен жабдықталған учаскелерде поездық диспетчермен телефон байланысы болады. Цифрлық жедел-технологиялық байланыспен жабдықталған учаскелерде жоғарыда көрсетілген байланыс түрлеріне шығу мүмкіндігі бар бір телефон аппаратын орнатуға жол беріледі.

Телефон аппаратын пайдалану жергілікті нұсқаулықтарға немесе пайдалану жөніндегі жадынамаларға сәйкес жүзеге асырылады. Өткелдерді жобалау кезінде телефон байланысы бойынша шақыру сыртқы қоңыраумен (хабарлағышпен) толықтырылады.

Ескерту. 144-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 05.04.2023 № 216 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

145. Өткелдер өткелдерді автоматты өткелдік сигнал беру құрылғыларымен жабдықтауға қойылатын осы Қағидалардың негізгі талаптарына сәйкес өткелдік сигнал беру құрылғыларымен жабдықталады.

Поездың жақындаған уақытында автокөліктің көшуге шығуының алдын алу мақсатында жылдамдығы сағатына 140 километрден асатын поездар айналым учаскелерінде орналасқан барлық өткелдер (кезекші қызметкер күзететін, қызмет көрсететін) реттеледі, бөгет құрылғыларымен және өткел бойынша жүрдек жолаушылар поездарының өту кестелерінің табелімен жабдықталады.

Ескерту. 145-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 05.04.2023 № 216 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

146. Әкімшілік полициясымен келісе отырып, көшуге қызмет көрсетуді тоқтатқанға дейін кемінде күнтізбелік 15 күн бұрын кезекші қызметкер көшеде жақсы көрінетін орында "кезекшісіз көшу (күні)" деген мәтінмен бір ай хабарландыру мерзіміне қойылады.

147. Жабылатын немесе уақытша жабылатын өтпелерде төсемдер бөлшектенеді, автомобиль жолдары жағынан өтетін өткелдерге кіреберістер шеткі рельстерден кемінде 10 м. қашықтықта барлық ені бойынша кедергілермен (темір-бетонды блоктармен, шпалдармен және басқалармен), олардың өлшемдері жүру бөлігін жабуға мүмкіндік береді, ал қажет болған жағдайда - бөгеттен теміржол жағына қарай 2 м. қашықтықта жыралармен шектеледі. Кіреберістердегі, өткелдерге кіреберістердегі

ескерту белгілерін алып, айналып өту бағытын көрсететін ақпараттық-көрсеткіш белгілерін орнатады.

Жабылатын өткелдерде барлық жабдықтар бөлшектеледі. Жол өтпелерінен 5 километр және одан кем қашықтықта орналасқан өтпелер осы Қағиларында белгіленген тәртіппен жабылуы тиіс.

148. Жол дистанциясының қызметкерлері пайдаланатын жабылатын өткелдерге кіреберістерде Көлік құралдарын бұруға арналған алаңдар салынады.

Өткелдерді жабуды, оларды көшіруді, жабық өткелдерді қалпына келтіруді жергілікті атқарушы органдармен және әкімшілік полициясының аумақтық бөлімшелерімен келісім бойынша Ұлттық инфрақұрылым операторы жүзеге асырады.

Өткелдің жабылуы туралы хабарлау функциялары жол дистанциясының қызметкерлеріне жүктеледі.

149. Жыл сайын 1 сәуір мен 15 маусым аралығында барлық өткелдердің, олардың құрылғыларының, жабдықтары мен оларға кіреберістердің техникалық жай-күйін тексеру жергілікті басқару органдары, автомобиль жолдарын басқару органдары және автомобиль жолдарын қамтитын ұйымдар, жолаушылар және басқа да автокөлік ұйымдары, сондай-ақ әкімшілік полициясы өкілдерінің қатысуымен жол дистанциясы, сигнал беру және байланыс дистанциясы, электрмен жабдықтау дистанциясы немесе электрмен жабдықтау ауданы қызметкерлері құрамындағы комиссиялар жүргізеді.

Тексеру нәтижелері бойынша өткелдердің, олардың құрылғылары мен жабдықтарының техникалық жай-күйі, сондай-ақ оларға қойылатын тәсілдер осы Қағидаларының, ЖҚЕ және ҚР СТ 1412-2017 "Жол қозғалысын ұйымдастырудың техникалық құралдары. Қолдану қағидалары" Қазақстан Республикасының Ұлттық стандартына көшудің үлгілік жобаларының талаптарына сәйкес келтіріледі.

150. Өткел бойынша кезекшісіз өткелдерде, жол дистанциясының, сигнал беру және байланыс, электрмен жабдықтау, электрмен жабдықтау қызметкерлері жұмыс уақытында өтпенің әрбір жағынан өту бағдаршамдарының жанында 2.5 "Тоқтаусыз жүруге тыйым салынады" басымдығының жол белгісін орнатады.

Мұндай екі белгі жол дистанциясының қызметкерінде релелік шкафта немесе оған жақын жерде жеке жәшікте сақталады. Егер жөндеу бір жұмыс күні ішінде аяқталуы мүмкін болмаса, онда жұмыстарды орындаушы бұл туралы жергілікті жағдайларға байланысты жол дистанциясының немесе сигнал беру және байланыс дистанциясының немесе электрмен жабдықтау дистанциясының (тиесілігі бойынша) басшылығына баяндайды, содан кейін жол бригадиріне, электр механиктеріне немесе тарату желілерін пайдалану жөніндегі электр монтерлеріне тиісті нұсқаулар береді.

151. Жол дистанциясын басқару тоқсанына кемінде 1 рет өткел бойынша кезекшілердің жұмысына тексеру және қажетті нұсқаулық жүргізеді.

152. Көшуге қызмет көрсетуді тоқтату алдында кезекші қызметкер мынадай шараларды қабылдайды:

1) өту жолын автоматты өту сигнализациясының жұмысын бақылау құрылғысымен жабдықтау бойынша жұмыстар орындалады (ол станция бойынша кезекшіде / поезд диспетчерінде болған жағдайда);

2) өту жай-күйінің және жабдықтарының осы Қағидалардың талаптарына сәйкестігі тексеріледі, тексеру нәтижелері бойынша өтпе бойынша кезекшісіз пайдалануға өту дайындығы туралы қорытынды жасалады және оны әкімшілік полициясымен келісу жүргізіледі. Жол дистанциясы мен сигнализациясының қызметкерлері автоматты, жартылай автоматты шлагбаумдарды, электр шлагбаумдарын және кезекші қызметкердің көшуге қызмет көрсетумен байланысты басқа да құрылғыларды бөлшектейді, жол полициясының келісімі бойынша тиісті әкімшілік белгілерін ауыстырады.

153. Жол дистанциясы немесе өткел иелері темір жол өтпесі шекараларында автомобиль жолдарын күтіп ұстау кезінде:

жол аралығындағы автожолдың жүру бөлігін жарамды күйде ұстауды;

бөлу жолақтарын, жол жиектерін, еңістерін және бөлу жолақтарын тазалықта және тәртіпте ұстауды, оларды қоқыстан және бөгде заттардан тазартуды, шөпті шабуды;

бөлінген жолақ шекарасын белгілеу элементтерін тазалықта және тәртіпте ұстауды;

жүру бөлігін, жаяу жүргіншілер жолын, жол жиектерін, су бұрғыш лотоктарды және малды айдап өтуге арналған орындарды қоқыстан, ластан және бөгде заттардан тазалауды;

жүріс бөлігін, жаяу жүргіншілер жолын және жол жиектерін шаңнан тазартуды;

автомобиль жолдары мен жол құрылыстарын су тасқындарынан, кептелістерден, өрттен қорғау бойынша алдын алу жұмыстарын, су тасқынына қарсы іс-шараларды орындауды;

қысқы кезеңде жүру бөлігін, жаяу жүргіншілер жолын, жол жиектерін, су бұру науаларын және малды айдауға арналған орындарды қардан, мұздан жоғарғы жабынға дейін тазартуды, қысқы тайғақпен күресуді, тайғаққа қарсы материалдар себуді ұйымдастыруды;

жүріс бөлігінің шегінде орналасқан рельстер бастарының үстіңгі бөлігінің ауытқуына жол бермеуді;

жарнамалық қалқандарды, сілтегіштерді, конструкцияларды орнатуға, сондай-ақ 50 м-ден кем қашықтықта орнатуға жол бермеуді;

оларды сыртқы жарықтандырумен (оң және сол жақтан) жайластыруды;

жол белгілерін, бағдаршамдарды, шлагбаумдарды, бағыттаушы бағаналарды, таяныштарды, қоршауларды, өтпені қоршау құрылғыларын, габариттік қақпаларды, "С" сигналдық белгілерін балшықтан, шаңнан, қардан, мұздан тазартуды, сондай-ақ тік және көлденең жол белгілерін жанартуды;

жол белгілерінің, бағдаршамдардың, шлагбаумдардың, бағыттаушы бағаналардың, сүйеніштердің, қоршаулардың, өту жолының бөгегіш құрылғыларының, габариттік

қақпалардың, "С" сигналдық белгілердің тіректерін сырлауды және ауыстыруды (қажет жағдайда) қамтамасыз етеді.

Теміржол өткелдерін
техникалық пайдалану, қызмет
көрсету және жөндеу
қағидаларына
1-қосымша

Өткел санаттары

Бас жол бойынша поездардың қозғалыс қарқындылығы (жиынтық екі бағыттары), поездар / тәулік	Көлік құралдарының қозғалыс қарқындылығы (жиынтық екі бағытта автомобильдерді / тәулік (келтірілген бірліктерде)				
	200-ге дейін қоса алғанда	201-1000	1001-3000	3001-7000	7000-нан астам
16-ға дейін қоса алғанда, сондай-ақ барлық станциялық және кірме жолдарға	IV	IV	IV	III	II
17-100	IV	IV	III	II	I
101-200	IV	III	II	I	I
200 астам	III	II	II	I	I

Теміржол өткелдерін
техникалық пайдалану, қызмет
көрсету және жөндеу
қағидаларына
2-қосымша

Өткелге жақындап келе жатқан поездардың көрінуін қамтамасыз ету нормалары

Өткелге жақындаған жерде орнатылған поезд қозғалысының барынша жоғары жылдамдығы (сағатына/шақырым)	121-140	81-120	41-80	26-40	25 кем емес
Көріну қашықтығы (м) кем емес	500	400	250	150	100

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК